קנין הלכה

4

מראי מקומות

מס׳ 5

חודש מר חשון תשפ"ה

יו"ד הלכות נדה

סימן קצ, סעיפים א - לב

לתשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד׳ ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

קנין הלכה

סימן קצ

סעיף א

גמ' דף נז: אמר שמואל בדקה קרקע עולם וכו' עד דף נח. דאיכא למימר דמגופה אתיא טהורה. משנה דף נח: מעשה באשה אחת וכו' עד דם ולא כתם. גמ' דף נט. מעשה באשה אחת וכו' עד וכתמים עצמן דרבנן.

<u>הטעם דאין בכתמים איסור תורה</u>

בגמ' [דף נז:] מבואר דאף באופן דקרוב לודאי שהדם הגיע ממנה, שבדקה קרקע עולם ולבסוף מצאה דם, מ"מ טהורה משום שנאמר "בבשרה" עד שתרגיש בבשרה. ובמשנה [דף נח:] הובאה דרשא נוספת "דם" ולא כתם. וראה להלן אם אכן יש ב' דינים נפרדים בכתמים או רק דין אחד.

ובעיקר הך דרשא דעד שתרגיש בבשרה, חקר הסד"ט [ס"ק צג ד"ה וטרם] באריכות אם הכוונה דאף באופן שידוע בודאי שהדם ממנה [כגון שראתה אותו יוצא מאו"מ, או שקינחה בתחילת הבית החיצון] ג"כ טהורה מן התורה אם לא הרגישה, או דהטעם הוא משום דכאשר לא הרגישה תלינן שהדם ממקום אחר, ולא נתנה אל לבה שנתלכלכה במקום אחר. [ואין הכוונה בצד זה דאכן יש ספק שמא הדם ממקום אחר, שהרי אמרו בגמ' (דף ג.) דבסתם אשה שמצאה כתם אין במה לתלות את הדם, דהא לא עברה בשוק של טבחים, אלא הכונה שיש גזה"כ שיהא ברור לגמרי שהדם ממנה, ולא יהא אפילו ספק רחוק שמא אינו ממנה. ולפי הצד הזה, כל שראתה את הדם יוצא ממנה, או שקינחה בתחילת הבית החיצון, הרי היא טמאה מן התורה].

והסד"ט כתב שהראשונים נחלקו בזה, דרש"י ותום' נקטו שעיקר הטעם משום דאפשר שאין הדם ממנה, והראשונים האחרים נקטו דהטעם הוא משום דבעינן דם בהרגשה. והבינת אדם [ס"ק ט] כתב לדחות את ראיות הסד"ט מרש"י ותום', ונקט דלכו"ע הטעם משום שלא הרגישה.

<u>להלכה</u>: הפוסקים נקטו דדם בלי הרגשה אינו מטמא מן התורה אף כשהוא בודאי מן המקור.[1]

ביאורים והערות

1. <u>האם יש ב' דרשות נפרדות לטהרת כתמים</u>

עיין ברשב"א [תורת הבית בית שביעי שער ד] שכתב וז"ל: דבר תורה אין האשה מיטמאה משום נדה עד שתרגיש בבשרה בשעת יציאת דם, שנאמר "דם יהיה זובה בבשרה" עד שתרגיש בבשרה. ותנן בפרק הרואה "ואשה כי תהיה זבה דם יהיה בבשרה" ולא כתם וכו'. ומבואר שהביא את שתי הדרשות ביחד, ולא נתברר אם אלו הן שתי דרשות נפרדות אשר יש ביניהן נפק"מ, או שהכל ענין אחד.

והסד"ט האריך להוכיח דאלו הן שתי דרשות חלוקות, והכריח דין זה דהא קיי"ל דמקור מקומו טמא, ודם המקור טמא אף אם יצא מן האשה שלא בהרגשה כגון לאחר מיתה [משנה דף עא.], או שילדה דרך דופן ויצא הדם דרך הדופן, דהדם עצמו טמא מן התורה כמבואר ברמב"ם [פ"י איסו"ב ה"ה], והרי לא הרגישה בבשרה. אלא מוכח שלענין טומאת הדם עצמו אמרינן דמקור מקומו טמא, [ואין מזה נפק"מ להלכות נדה, דהא האשה עצמה טהורה משום שלא הרגישה, אלא נפק"מ לדיני טומאה וטהרה]. ואפ"ה מבואר בגמ' וברמב"ם שכתמים טהורים מן התורה, והיינו דגם לדיני טומאה וטהרה מטהרין את הכתם, וחזינן שיש גזה"כ מיוחדת לטהר כתמים מלבד הטעם שלא הרגישה, דכל שיש איזה ספק שמא הדם מעלמא היה, הוא טהור מן התורה.

גם בחוו"ד [סי' קצו ס"ק ג] מבואר דיש ב' דרשות נפרדות לטהרת כתמים, עיי"ש שמחדש שאשה הסופרת ז' נקיים וראתה בהם דם שלא בהרגשה, הרי היא סותרת מן התורה, עיי"ש טעמו, ואפ"ה מבואר שאם מצאה כתם בימי ז' נקיים אינה סותרת

קנין הלכה

בענין מהות ההרגשה המטמאה מן התורה, עיין לעיל [סי' קפג] שהבאנו ג' שיטות:

א. לשון הרמב"ם [פ"ה הי"ז איסו"ב], נזדעזע גופה להוציא דם.

ב. דעת תרומת הדשן, נפתח המקור.

ג. דעת הנוב"י והחכמ"א, גם זיבת דבר לח חשיבא הרגשה, ועיי"ש שהבאנו דמהנוב"י משמע דאף זיבת דבר לח בחלק החיצוני של הבית החיצון חשיבא הרגשה, והחוו"ד נקט שרק זיבת דבר לח ביציאה מהמקור חשיבא הרגשה. עוד הובא שהחת"ס כתב בשם הגאון ר' נתן אדלר דהרגשת זיבת דבר לח לא חשיבא הרגשה כלל.

וכתב בשיעורי שבט הלוי דהעיקר כהחת"ס, שזיבת דבר לח לא חשיבא הרגשה, ועוד דהרגשת זיבת דבר לח בפנים [כפי שהצריך החוו"ד] לא שכיחה כלל. והוסיף עוד שבהרגשת רטיבות בחוץ לכו"ע לא חשיבא הרגשה.

טעם הגזירה

בטעם שגזרו רבנן דם בלי הרגשה, נחלקו רש"י ותוס' [דף נח:]

א. רש"י [ד"ה מדרבנן] כתב שגזרו דילמא ארגשה ולאו אדעתא.

ב. תוס' [ד"ה מודה] כתבו דגזרו כיון דמ"מ ראתה דם נדות.

וכתב הסד"ט שהעיקר כתוס'. גם ברמב"ם איתא דרבנן טימאו אף דם בלי הרגשה, [והוסיף הרמב"ם דטומאה זו בספק שמא מן החדר הוא, פי' שמא מן המקור הוא].

דם הנמצא בבדיקת עד או שיצא בסמוך לתשמיש

בגמ' [דף נז:] איתא דאשה שבדקה עצמה בעד בדיקה ומצאה דם, יש לחוש שהדם בא בהרגשה, והגמ' דנה במקום שהיא טעתה וסברה שהרגשתה היתה הרגשת עד.

בכרתי ופלתי כתב דיש לבאר את הגמ' בב' אופנים, האופן האחד דמיירי שאומרת שהרגישה, ואעפ"כ אין מטמאין אותה בכל מקרה, די"ל דטעתה בהרגשת עד. והאופן השני דמיירי שאומרת שלא הרגישה, ואעפ"כ אין מטהרין אותה בכל מקרה, דחיישינן שאכן הרגישה אלא שסברה דהרגשת עד הוא. וע"פ האופן השני נוקטים הפוסקים, דאף כשהאשה אומרת שלא הרגישה כלל בביאת הדם, מתייחסים לזה מספק כדם הבא בהרגשה והוי ספק דאורייתא. וכן הדין אם הדם יצא מגופה בסמוך מאוד לבדיקה, גם בזה אמרינן שהדם יצא מהמקור בזמן הבדיקה.

וכן הדין בדם הנמצא בשעת תשמיש או בסמוך מאד אחר התשמיש, דחיישינן שבא בהרגשה [סד"ט ס"ק א].

דם הנמצא בהטלת מי רגלים או בסמוך לזה

לגבי דם הנמצא בהטלת מ"ר או מיד בסמוך לזה, נחלקו הפוסקים, דעת החוו"ד [ס"ק א] שגם בזה יש לחוש שהיתה זו ראייה בהרגשה, ויש אחרונים הנוקטים [חזו"א סי' צ וכן מביאים מספר לבנון נטע, וכן הובא בספר לבושי עוז (עמ' יב) בשם הגריש"א

ביאורים והערות

מן התורה, ומבואר מזה שיש גזה"כ נוספת לטהר כתמים, מלבד הטעם שלא ראתה בהרגשה. גם הבינת אדם [ס"ק ט] מאריך לבאר חילוקי דינים בין הדרשה דדם ולא כתם, לבין הדרשה דהרגשה.

זצ"ל] דאין בזה חשש דאורייתא, כיון שאין דרך דם לבוא עם מ"ר, ויבואר בע"ה לקמן [סי' קצא]. (ט)

כתם שאבד

אשה שמצאה כתם ואבד ממנה קודם ששאלה לחכם, כתב החכמ"א [כלל קיג סכ"ט] דטהורה דספיקא דרבנן לקולא. אמנם אם בדקה עצמה בעד וראתה בו מראה שרצתה לשאול עליו לחכם ואבד המראה, כתב [בבינת אדם ס"ק ו] דטמאה כיון שיש בזה חשש דאורייתא.

כתם שנמצא על בגד הבעל

כתם שנמצא על בגד הבעל, הביא הפת"ש [ס"ק ב] בשם שו"ת פנים מאירות שהיקל בזה, וכן היקל בזה החכמ"א [כלל קיג ס"ד]. עוד הביא הפת"ש שהעמודי אור הקשה ע"ז מתוספתא, שמבואר בה שאם מצאה כתם על חלוק בנה השוכב לצידה טמאה. וכן החמירו הבית מאיר והלחם ושמלה.

ועיין בספר חוט שני [עמ' קלו] שכתב דנידון זה אפשרי בב' אופנים:

א. אם לפי הענין יתכן שהדם בא באופן ישיר מגופה אל בגד הבעל, א"כ בודאי טמאה, [וכמבואר בתוספתא הנ"ל דאין חילוק בין בגד בעלה לבגד בנה].

ב. אם לפי הענין לא יתכן שהדם בא באופן ישיר מגופה, אלא שבאנו לדון שמא הדם בא מגופה אל גופו של הבעל, כגון ששימשו, ומשם עבר הדם אל הבגד, בזה קי"ל דאין מחזיקין טומאה ממקום למקום ולא חיישינן.

ליקוט תשובות האחרונים

(ט) **דם שמצאה אשה בקינוח אחרי הטלת מי רגלים**

יש לדון מקרה זה בשני נידונים:

א. האם יש בזה חשש ראייה בהרגשה והוי מדאורייתא, [ואין בזה קולא דכתמים כלל], או דבודאי לא בא בהרגשה. והבאנו למעלה שנחלקו בזה האחרונים, ונקטו פוסקי זמננו הגרי"ש אלישיב זצ"ל [לבושי עוז עמ' יב הנ"ל], והגר"ש ואזנר זצ"ל [שיעורי שבט הלוי], ולהבלחט"א הגר"נ קרליץ שליט"א [חוט שני] דאין חוששין להרגשה.

ב. את"ל שהדם לא בא בהרגשה, האם מיקרי דם הנמצא על הנייר, [ואת"ל דאין הנייר מקבל טומאה, הוי ככתם על דבר שאינו מקבל טומאה], או מיקרי דם הנמצא בגופה, שהרי נטלתו מגופה. [ובזה דעת הגר"ז (קו"א סי' קפג ס"ק ב) דמיקרי נמצא על הנייר, אמנם יש חולקים בזה וכן נקטו פוסקי זמננו הנ"ל דדייניגן לה ככתם הנמצא בגופה].

ג. את"ל דחשבינן ליה כנמצא בגופה האם מטהרין בפחות מכגריס ועוד. ושורש הספק הוא, משום דהקולא דפחות מכגריס ועוד היא משום דבזמן הגמ' היו מצויות כינים הנקראות מאכולות והיו נמעכות ומשאירות כתמי דם, ולכן לא גזרו חכמים גזירת כתמים בפחות מכגריס. ובגמ' [דף יד:] מבואר דמאכולת לא היתה נכנסת לאו"מ. וביארו פוסקי זמננו דמן השפתיים הגדולות ולפנים אין מאכולת נכנסת, ולכן רק כתם הנמצא משם ולחוץ טהור בפחות מכגריס, [אף להסוברים דגם בכתם הנמצא על גופה מקילין בפחות מכגריס, עיין לקמן סעיף ו']. ולכן נקטו הגרי"ש אלישיב זצ"ל [לבושי עוז עמ' י], והגר"נ קרליץ שליט"א [חוט שני עמ' קלח] שאם האשה קינחה רק מן השפתיים ולפנים ומצאה דם, הרי היא טמאה אף בפחות מכגריס ועוד, משא"כ אם קינחה גם מבחוץ יש מקום לחוש למאכולת ואין זה בכלל גזירת כתמים.;;

<u>הרגישה ולא מצאה דם</u>

בשו"ע מובא דין נוסף דאם הרגישה שנפתח מקורה להוציא דם ובדקה ולא מצאה כלום, הרי היא טמאה.

מקור הדין הוא בתרומת הדשן, ומקורו בגמרא [דף נז:] שמבואר דאם הרגישה בשעת תשמיש ומצאה דם אחר זמן, הרי היא מביאה קרבן, [ודחו בגמ' די"ל דטעתה בהרגשה ואימור הרגשת שמש הויא], וחזינן שהרגשה היא סברא דאורייתא, דמכוחה נקטינן בודאי שהדם שמצאה אחר זמן היה כבר בזמן התשמיש, ומעתה כתב התה"ד דכשם שמצינו בגמ' [דף סז] דלמ"ד וסתות דאורייתא אף אם בדקה אחר וסתה ולא מצאה דם הרי היא טמאה, ה"נ לענין הרגשה, כיון שהיא סברא דאורייתא.

ויש מהאחרונים שדחו ראייתו של התה"ד [עיין ד"מ], ועיין פת"ש [ס"ק ז] שהביא דבשו"ת הרדב"ז טיהר בזה, וכן היעב"ץ היקל, אמנם לדינא נקטינן להחמיר כדעת התה"ד.

וכתב בשו"ת נוב"י [תנינא סי' קיח] דטומאה זו אינה אלא מספק, ולכן אם יש לה ספק אם הרגישה [כגון שהרגישה בעת שהיתה ישינה, והיא מסופקת אם אכן הרגישה או שהיה זה חלום], מטהרינן לה מספק ספיקא.[ג]

עיקר חידושו של התה"ד הוא כאשר בדקה עצמה ולא מצאה כלום, אבל אם בדקה עצמה מיד ומצאה מראה טהור, תולה את ההרגשה במראה זה וטהורה. ואם יש לה בגד צמוד לגוף, אזי אף אם לא בדקה מיד רק אחר זמן ומצאה מראה טהור בבגד, תולה את ההרגשה במראה ההוא וטהורה. וכל זה כשמצאה מראה טהור בכמות גדולה יותר מהליחה המצויה תמיד בבית החיצון, [עיין שו"ת חת"ס סי' קנ].

עוד יש להוסיף דאף החולקים על התה"ד בציור שבדקה ולא מצאה כלום, מודים דמשעה שהרגישה חייבת היא לבדוק, [כך מבואר בשו"ת רדב"ז ח"א סי' קמט]. ומעתה כל אשה שהרגישה פתיחת פי המקור, צריכה לחוש שמא נטמאה עד שתבדוק את עצמה.

<u>סוג ההרגשה שטימא התה"ד</u>

א. התה"ד עצמו איירי בפתיחת פי המקור והחמיר בזה.

ב. בהרגשה שנזדעזעו אבריה כתב החכמ"א שיש להקל, דבכה"ג שלא מצאה כלום תלינן את ההרגשה בסיבות אחרות.

ג. הב"ח והחכמ"א החמירו בהרגשת זיבת דבר לח, והחת"ס כתב דאף להנוב"י הסובר דהרגשת זיבת דבר לח חשיבא הרגשה לענין שראייתה טמאה מן התורה, מ"מ בנידון זה שלא מצאה דם אין בכח הרגשה זו להוציאה מחזקת טהרה. ובשיעורי שבט הלוי היקל בזה כהחת"ס בצירוף השיטות שהרגשת זיבת דבר לח לא שמה הרגשה, ובצירוף שיטת הרדב"ז וסיעתו שחלקו על עיקר דינו של התה"ד.

וכתבו האחרונים שאשה הרגילה לראות מראות טהורות, ורואה אותן בהרגשת פתיחת פי המקור או בהרגשת זיבת דבר לח, אם הוחזקה ג' פעמים שהרגישה הרגשה כזו ומצאה מראה טהור, באשה כזו לא נאמר דינו של התה"ד, ואם בדקה ולא מצאה כלום תלינן את ההרגשה במראה טהור [אם האשה עומדת שלא בשעת וסתה].

אמנם אם הרגישה הרגשה זו בשעת וסתה, כתב בשיעורי שבט הלוי [אות יא] דיש לאוסרה, [וכן משמע בחזו"א סי' פט ס"ק א]. ובספר בינת אדם [אות ז] דן אם אשה זו המוחזקת במראות טהורות צריכה בדיקה לכתחילה, שלא לסמוך על החזקה במקום

ליקוט תשובות האחרונים

(ג) **<u>ברכת הטבילה בטבלה אחרי ספק הרגשה</u>**

כתב בשיעורי שבט הלוי דכיון שהטומאה באה רק מחמת ספק אין לה לברך על הטבילה, ובספר חוט שני כתב שמברכת על הטבילה כשם שמברכת על טבילה אחר כתם, אף שטומאתה מספק דסו"ס חכמים טימאוה.

שאפשר לברר. וכתב בספר חוט שני דאם הוחזקה ג' פעמים במראות טהורות, ראוי לכתחילה שתבדוק עצמה, אבל אם רגילה הרבה במראות טהורות, מותרת בלי בדיקה.(ג)

עוד כתב בספר חוט שני, שאמר לו החזו"א זצ"ל דאשה הרגילה במראות טהורות יכולה להקל אף בתוך ז' נקיים, דגם בתוך ז' נקיים היא בחזקת שאינה רואה.

דינו של התה"ד במסולקת דמים

האחרונים נחלקו אם הדין שחידש התה"ד נאמר גם במסולקת דמים כגון מעוברת ומינקת. התורת השלמים היקל בזה, דכשם שדימה בעל תה"ד את האומדנא הנובעת מזה שהרגישה, לאומדנא של וסתות דאורייתא, א"כ ה"נ אמרינן דכשם שהמסולקת אינה חוששת לוסתה כן לא תחוש להרגשה שהרגישה. גם הגר"ז והחכמ"א [כלל קיג סי"ב] והסד"ט הקלו בזה. ורעק"א [בגליון השו"ע] כתב דיש לחלק בין דיני וסתות לבין ההרגשה, ובשו"ת נוב"י [תניינא סי' קכ] ובחת"ס [סימן קסח] החמירו בזה. והחזו"א [סי' פט ס"ק א] כתב דלא היקל הסד"ט אלא כשהמסולקות רגילות בפליטת מראות טהורות, אך כשאינן רגילות, כיון שהרגישה פתיחת פי המקור צריכה לחוש.

ביאור בדברי הפת"ש [ס"ק ו]

הפת"ש הביא מחלוקת בין שו"ת גבעת שאול לבין החוו"ד, באשה שהרגישה פתיחת פי המקור ובדקה בעד שאינו בדוק, ומצאה דם פחות מכגרים יחד עם מראה טהור, דבעל הגבעת שאול מטהר אותה והחוו"ד מטמא. ויסוד דברי הגבעת שאול הוא הדין המבואר לקמן [סעיף לו] דאם אשה בדקה בעד שאינו בדוק לה, אינה טמאה אלא אם מצאה עליו שיעור כגרים ועוד, וה"נ כיון שבדקה בעד שאינו בדוק ולא מצאה אלא דם פחות מהשיעור הנ"ל, הרי היא טהורה. ואף שנידון דידן גרע טפי משם דהכא הרגישה פתיחת פי המקור, הרגשה זו רק גורמת לריעותא, אך כל שמצאה במה לתלות את ההרגשה דהיינו במראה הטהור, ממילא טהורה. [ונמצא שבנידון הנ"ל ס"ל לבעל הגבעת שאול דתולין את הדם במאכולת, ואת ההרגשה במראה הטהור, ואין תולין את הדם בהרגשה כיון שהיא בחזקת טהרה].

החוו"ד חולק וסובר שההרגשה לא גרמה רק ריעותא בחזקת טהרתה, [דמה"ט טיהר בעל הגבעת שאול כשיש במה לתלות את ההרגשה], אלא סתם פתיחת פי המקור היא למראות טמאים, ולכן בסתמא עלינו לנקוט שהיא טמאה עד שתברר ע"י בדיקה שאין הדבר כן, [ובירור זה הוא רק ע"י בדיקה שתמצא בה מראה טהור]. אך אם בדקה ואבד העד או אם בדקה בעד מלוכלך בדמים, נהי שלא מצאה דם, מ"מ גם לא נתברר לה שלא היה דם ולכן טמאה, וה"ה בציור הנ"ל שבדקה בעד שאינו בדוק.

ודעת החת"ס [הובא בפת"ש שם] היא שיש לחלק בין סוגי ההרגשות, דלענין הרגשת פתיחת פי המקור יש להורות כהחוו"ד, דסתמא טמאה עד שתברר טהרתה. ולענין הרגשת זיבת דבר לח אף להנוב"י דס"ל דדם שראתה בהרגשה זו מטמאה מן התורה, מ"מ לענין הנידון של האומדנא שבאה מכח ההרגשה הזו נקטינן כהגבעת שאול, שזו רק ריעותא בחזקת הטהרה שלה ודי בזה

❧ ליקוט תשובות האחרונים ❧

(ג) <u>הרגשה בזמנים שאינה רגילה לראות</u>

כתב בספר מראה כהן [עמ' ח] בשם שו"ת מהרש"ם [ח"א סי' קפח] דגם אשה שאין לה וסת קבוע ממש, אך יש לה ימים מסויימים שאינה רגילה לראות בהן כלל [כגון שעד יום כו אינה רגילה לראות כלל], אם הרגישה הרגשה באותן ימים ובדקה ולא מצאה כלום, והיא אשה המוחזקת לראות מראות טהורות בהרגשה כזו טהורה.

שתמצא מראה טהור כדי לבטל את הריעותא. ומעתה דינה כשאר אשה שלא הרגישה אלא בדקה בעד שאינו בדוק ומצאה דם בשיעור מועט, שיש לתלותו במאכולת [או בזמננו בפשפש].

סעיף ב

גמ' דף ה. דאמר רב יהודה אמר שמואל וכו' עד ואימתי הגיע זמנה לראות משהגיעו ימי הנעורים. דף י. כתם שבין ראשונה ושנייה וכו' עד ע"ב אמרוה כר"ש בן יהוצדק.[2]

סעיף ג

גמ' דף י: אמר רב חלקיה בר טובי וכו' עד אלא אימא אינה אלא כשופעת.

הט"ז [ס"ק ה] והש"ך [נקודות הכסף] נחלקו בדין שופעת שפסקה מעט ושוב שפעה, דהט"ז דן זאת כשתי ראיות, והש"ך הסכים להב"ח שבשופעת אין מונין כשתי ראיות אפילו פסקה מעט. והכו"פ והגר"ז והחכמ"א הסכימו לדברי הט"ז, ומה שאמרו דשופעת הוי כראייה אחת היינו כשלא פסקה, ואף שבגמ' אמרו דלא יתכן שתהא שופעת כנהרא, היינו דוקא למשך שבעה ימים, אך לקצת ימים משכח"ל שתהא שופעת כנהרא.

סעיף ד

מקור הדין דכאשר לא ראתה במשך שלש עונות חזרה להיות מסולקת, הוא ברשב"א המובא בב"י, והרשב"א למד זאת מהברייתא [דף ט:] לענין חשש וסתות בקטנה, עיין לעיל [סי' קפט סעיף כז].

סעיף ה

משנה דף נח: הרגה מאכולת וכו' עד ואע"פ שלא הרגה. גמ' שם הרגה מאכולת וכו' עד וקמיפלגי בעד ועד דהכא כדאמרינן.

טעם שיעור הכתם

שורש ההיתר של כתם שאין בו שיעור כגרים ועוד הוא בתלייה במאכולת, שבזמן חז"ל היו מצויות מאכולות שהיו מוצצות דם מהאדם, וכאשר היו נמעכות היו נשארים כתמי דם, והיתה זו תלייה שיש בה כדי לטהר. ועיין בהמשך הסימן שישנם אופנים נוספים של תלייה המטהרת כתמים, כגון תלייה במכה או אם עברה בשוק של טבחים וכיוצ"ב.

אמנם כתב בשו"ת חת"ם [סי' קנ וסי' קפב] שגם בזמננו שאין שכיחות מאכולות כאלו מ"מ מטהרין כתם שאין בו השיעור הנ"ל,

ביאורים והערות

2. עיין פת"ש [ס"ק ח] שהביא דהפוסקים נחלקו בדין דם שראתה הקטנה בודאי מגופה רק שהיה שלא בהרגשה, דבש"ך משמע דטהורה דכל שלא הרגישה לא גזרו בה, וכן כתב התורת השלמים [ס"ק ג]. אמנם רש"י [דף ה.] כתב הטעם משום דתלינן הדם בדבר אחר [אף שלא עברה בשוק של טבחים] ומינה דאם בא הדם בודאי מגופה טמאה, וכ"כ החוו"ד [ס"ק ד].

גם רעק"א בתשובה [ח"א סי' סב ד"ה אמנם יש לצדד] נקט כהחוו"ד ע"פ לשון רש"י, וכתב בזה ב' טעמים:

א. לא מסתבר לחלק בין קטנה לגדולה אלא בענין תלייה בדם מעלמא, שבקטנה מסתבר טפי לתלות, אבל אם הדם בודאי מגופה למה יחלקו בין קטנה לגדולה.

ב. דמנלן שלא הרגישה, והרי אין לקטנה דין ע"א באיסורין, וא"כ אינה נאמנת לומר שלא הרגישה, ועל כרחנו כל הקולא רק בגלל תלייה במעלמא.

דמתוך שבזמן שגזרו חכמים איסור כתמים היתה זו תלייה מצויה [וכלשון חז"ל "שאין לך כל סדין וסדין שאין עליו כמה טיפי מאבולת"], לכן לא גזרו כלל על כתם שאין בו שיעור, ולכן אף בזמן שאין מאכולת מצויה מ"מ מטהרין את הכתם. וכן משמע מריהטת לשון הראשונים והאחרונים.

ועיין בגליון רעק"א [לשו"ע] וכן בסד"ט [ס"ק י] שמביאים מהראב"ד [בעלי הנפש] שרק בכתם אדום טיהרו בפחות מכגרים, אבל כתם שחור טמא בכל ענין, משום שדם מאכולת אינו שחור, וגם בזמן חז"ל כאשר גזרו גזירת כתמים והקלו בפחות מכשיעור לא הקלו על כתם שחור. אמנם במקומות ששכיחים פרעושים או יתושים אשר אם הם נמעכים נוצרים כתמים שחורים, יש לתלותם אם הוא בגודל שמתאים לפרעוש או ליתוש.[3](ז)

ביאורים והערות

3. **כתם עב הנמצא ע"ג הבגד**

הפת"ש [ס"ק ט] הביא את הסד"ט [סוסקס"א] שהסתפק בכתם שהדם נצרר במקום אחד, אם משערין אותו כפי שהוא ומטהרין כשאין בו כגריס, או דמשערין כמה היה גודלו אם היה מתפשט לצדדין. וכתב הפת"ש דנראה להקל בזה, ואח"כ סיים די"ל דהכל לפי ראות עיני המורה, ואם הדם צבור במקום אחד הרבה דייניו ליה כאילו נתפשט. ועיין בשיעורי שבט הלוי שנקט שהסד"ט חזר בו בסוף דבריו והסתפק בדין הנ"ל, אך בספר חוט שני פירש שהסד"ט בסוף דבריו דיבר כשהכתם הוא בכמות מרובה והוא כמונח על גבי הבגד, דבזה י"ל דאין דנים אותו כפי שהוא עכשיו אלא מפשטין אותו, משא"כ אם הוא ספוג בבגד [ונראה דה"ה אם יש כמות מועטת ע"ג הבגד דגם זה טפל לבגד], בזה מיקל הסד"ט אף שאפשר לפשט את הכתם ע"ג שיעור יותר מכגריס.

כתם שמעורב בו מראה טהור, ומראה טהור שקצוותיו מראה טמא

כתם שמעורב בו מראה טהור, אזלינן בתר השיעור של החלק הטמא שבכתם, וכן כתם במראה טהור אשר הקצוות שלו במראה טמא, יש לשער את גודל הקצוות ואם אין בהן כשיעור הרי הכתם טהור. ואף באופן שהמראה הטמא אינו מחובר יחד, מ"מ אם המראה הטהור מחבר הכל ונראה שזהו כתם אחד, מצרפין את המראות הטמאים לכשיעור, כך כתב רעק"א [גליון השו"ע סעיף י] בשם שו"ת מעיל צדקה.

ליקוט תשובות האחרונים

(ז) כתם שחור

כתב בשו"ת שבט הלוי [ח"ג סי' קיט אות ח] דבמציאות רוב הכתמים השחורים ניכר בהם שאינם כתמים כלל אלא צבע וכיוצ"ב, ולכן ברוב פעמים אין לחוש. עוד הוסיף בשיעורי שבט הלוי דאם אכן דם הוא אזי לרוב כאשר נותנים כתם זה במים הרי הוא נראה אדום, ושוב חוזר בזה ההיתר דפחות מכגריס. אמנם אם יארע כתם דם שחור אז יש להחמיר כהראב"ד.

כתם שנאבד וספק אם היה כגריס

כתבו האחרונים [חכמ"א כלל קיג סכ"ט ועוד], שכתם שאבד ואין יודעים אם היה בו שיעור כגריס אמרינן בזה ספיקא דרבנן לקולא. אמנם אם הכתם לפנינו וקשה לשער את גודלו אין מקילים בזה, שאין זה בגדר ספק רק חסרון ידיעה בעלמא, כך כתב בשו"ת שבט הלוי [ח"ג סי' קיט אות ג] בשם המהרי"ל, וכך נקטו עוד אחרונים.

נמצא כתם פחות מכגריס או על בגדים צבעונים וכדו'

אשה שמצאה כתם פחות מכגריס [וה"ה כתם ע"ג בגד צבעוני או ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה שטיהרוה חכמים], אינה חייבת לבדוק עצמה מן הדין, אמנם הגרשז"א זצ"ל כתב שראוי לה לבדוק את עצמה, שהרי אמרו חכמים כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת. [אמנם כתב בספר חוט שני שאם הבדיקה עלולה לגרום לה שריטות או פצעים אין לה להחמיר ולבדוק עצמה].

מצאה כתם פחות מכשיעור ביום הוסת

אשה שמצאה כתם פחות מכשיעור [א"נ על בגד צבעוני וכיוצ"ב] ביום וסת, כתב בשיעורי שבט הלוי דמסתבר דצריכה לבדוק את עצמה, כיון שיום זה מחויב בבדיקה ועלול טפי לראייה. ובספר חוט שני כתב דבזמן שהיו הנשים מרגישות בראיותיהן לא היה בזה חיוב מן הדין לבדוק אף ביום וסתה, אבל בזמננו שאין מרגישות תמיד, יש לחוש שהכתם הוא תחילת הוסת וראוי לה לבדוק את עצמה.

סעיף ו

הראשונים נחלקו בדין כתם שנמצא ע"ג בשרה:

א. דעת הראב"ד [פ"ט איסו"ב הכ"ג] והרמב"ן והרשב"א שגם בזה מקילין בפחות מכגרים.

ב. דעת הרמב"ם והגמי"י בשם רבינו שמחה שאין מקילין [וכתבו הב"י והש"ך דכן דעת הרא"ש פ"ח נדה סי' ב].

בטעם המחמירים כתב המ"מ [פ"ט איסו"ב] דהוא משום דאיתא בברייתא [דף נז:] דעל בשרה ספק טמא ספק טהור, טמא, משא"כ על חלוקה. [וסובר המ"מ דהתלייה במאכולת אינה אלא מחמת ספק ולכן לא מקילינן ע"ג בשרה]. ובהגמי"י [שם] כתב דהטעם הוא משום שכל הגוף בדוק הוא אצל המאכולת. [ובשיעורי שבט הלוי תמה דבגמ' (דף יד.) איתא רק דאותו מקום בדוק אצל מאכולת, ומשמע דשאר הגוף אינו בדוק].

באופן שהכתם נמצא גם על בשרה וגם על בגדה, מבואר בפת"ש [ס"ק יד] בשם הב"י ובשם הסד"ט דבזה הרמב"ם מודה לטהר, והוסיף דאפילו לא נמצא הכתם בבגדה כנגד המקום בו נמצא הכתם ע"ג בשרה, מ"מ תלינן זה בזה שדרך החלוק להתהפך. ובשם החוו"ד [ביאורים ס"ק ו] הביא הפת"ש דהרמב"ם מטמא גם בזה, ובספר חוט שני תמה על החוו"ד, דהא להדיא מבואר ברמב"ם [פ"ט איסו"ב הכ"ג] שאם ראתה בבשרה ובבגדה כאחד הרי היא טהורה.

<u>להלכה</u>: השו"ע נקט לעיקר כדעת המקילים שהרי הביאם בסתמא, וכן נקטו הב"ח, התורת השלמים [ס"ק ט] והחכמ"א [כלל קיג ס"ז]. והש"ך [ס"ק י] נקט להחמיר.(כ)

סעיף ז

גמ' דף נח: ולרבנן דאמרי תולה וכו' עד שכל המוללו מריח בו.

<u>להלכה:</u> הראשונים נקטו דלא כרבנן ואין תולין בסתמא בפשפש, אמנם כתב הרא"ש דאם הרגה פשפש תולין בו, משום דהוי כמו שנתעסקה בכתמים.

סעיף ח

גמ' דף נט. תא שמע כתם ארוך מצטרף, טפין טפין אין מצטרפין. גמ' דף נח. בעי ר' ירמיה כשיר מהו וכו' עד דלמא דעביד כרצועה. תוד"ה כשורה.

כתבו תוס' [וכן הרשב"א בשם הראב"ד] דמה שנסתפקו בגמ' [דף נח.] כשיר וכשורה מהו, היינו טיפין טיפין ואין הדם מחובר יחד, ואף שבגמ' [דף נט.] איתא דאין מצרפין טיפין היינו ע"ג בגדה, אבל ע"ג בשרה מצרפין. טעם החילוק הוא דיותר יש לתלות דם מאכולת בבגדה מאשר בבשרה, והיינו דבבגדה תלינן כל טיפה במאכולת, אבל בבשרה לא שכיח כ"כ שיתמעכו מאכולות,

(כ) <u>כתמים על בשרה</u>

כתב בשיעורי שבט הלוי דנתקבלה ההלכה להחמיר כהש"ך, ובספר אוצרות הטהרה [עמ' תתקטז] הביא בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל להקל כהשו"ע. [אמנם אם יש כמה טיפות הרי הן מצטרפות לכגריס, וכשיטת הי"א לקמן (סעיף ח), וכן כתב בספר חוט שני להקל כהשו"ע וכשאר האחרונים הנ"ל].

ולכן נהי דטיפה אחת תולין אך כמה טיפות אין תולין, ואם יש בצירוף כולן כגרים אין תולין במאכולת.

<u>להלכה</u>: גם אלו שמקילים בכתם פחות מכגרים על בשרה [דלא כהרמב"ם שהובא לעיל בסעיף ו], מחמירים כשיטה זו, שאם נמצאו כמה טיפי דם ע"ג בשרה מצרפין אותן לכגרים וטמאה, והיינו דלא תלינן במאכולות נפרדות, אלא אמרינן דבא מגופה בפעם אחת בשיעור יותר מכגרים.(1)

סעיף ט

גמ' דף נח. בעי ר' ירמיה כשיר מהו וכו' עד דלמא דעביד כרצועה.

עיקר החידוש בסעיף זה הוא, דלא אמרינן דכיון שהדם נמצא בצורות משונות שאין דרך דם המקור להמצא כך, דתהא זו ראיה שאין הדם מגופה, אלא מטמאינן לה, והו"ל כשאר כתם ע"ג בשרה, שאם יש באחד מהם כגרים טמאה לכו"ע. ואם אין באחד מהן כגרים, לדעת הרמב"ם [המובא בסעיף ו] טמאה אף אם בצירוף כל הכתמים אין כגרים, ולדעת החולקים [שם] טהורה אם אין כגרים בצירוף. ואם יש כגרים בצירוף, טמאה לדעת הי"א [סעיף ח] שנוקטים שע"ג בשרה מצרפין הכתמים, והכי נקטינן.

סעיף י

בסעיף זה מובאים שני מקרים שהקלו בהם חכמים ולא גזרו טומאת כתמים:

א. כתם שנמצא ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה.

ב. כתם שנמצא ע"ג בגדי צבעונים.

<u>כתם שנמצא ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה</u>

משנה דף נט: ישבו על ספסל של אבן או על האצטבא של מרחץ וכו' עד סוף המשנה. גמ' דף נח. רב אשי אמר שמואל הוא דאמר כר' נחמיה.

בטעם הקולא של כתם שנמצא ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה, נחלקו הראשונים:

א. תוס [דף נח. ד"ה כרבי] כתבו דטעמו של ר' נחמיה הוא, דכיון שהדבר שהכתם עליו טהור גם על האשה לא גזרו טומאה. והיינו דכיון שבעלמא הכתם מטמא שני דברים, את המקום שעליו נמצא הכתם [טומאת מגע], ואת האשה [טומאת ראייה], לכן השוו חכמים מדותיהם ואמרו דכל שהמקום שעליו נמצא הכתם אינו שייך בטומאה, גם האשה טהורה.[4]

ביאורים והערות

4. ואין כוונת תוס' לומר שגזרו רק במקרה שאכן הדם מטמא את המקום בו נמצא, שהרי כתבו מיד בסמוך דכתם שנמצא ע"ג משתיתא מטמא, כיון שמשתיתא מקבל טומאת נגעים, אף שאינו מקבל טומאת מגע ואינו נטמא מהדם. ולכן כתבנו שלפי תוס' הקלו רק בדבר שאינו שייך כלל בטומאה, [לאפוקי משיטת הר"ן המובאת בסמוך].

ליקוט תשובות האחרונים

(1) <u>צירוף ב' כתמים על גופה לשיעור כגריס</u>

ב' כתמים שנמצאו בשני מקומות בגופה באופן שניכר שאינו כתם אחד, ובכל כתם אין כגריס אך בצירוף שניהם יש כגריס, [ומ"מ אל שני המקומות יכול להגיע דם מהמקור], כתב בשיעורי שבט הלוי שנחלקו בזה האחרונים, וכתב דיש להקל בשעת הצורך. ובספר חוט שני החמיר בזה.

ב. הר"ן [דף נז:] כתב שעיקר גזירת כתמים נגזרה כדי לטמא את הבגד או הכלי עליו נמצא הכתם, ואגב שטימאו את הבגד טימאו גם את האשה, אך בכלי שאינו מקבל טומאה אין סיבת הגזירה קיימת, ולכן לא טימאו גם את האשה.

וכתבו האחרונים שלפי הר"ן בעינן שהדבר יקבל טומאה מהדם, ואין די בדבר הראוי לקבל טומאת נגעים.[5]

לפי הר"ן המובא לעיל, גם דבר המקבל רק טומאת מדרס [ולא טומאת מגע] לא חשיב דבר המקבל טומאה לענין כתמים, שהרי אינו נטמא מהדם. וברש"י [דף נט: ד"ה של אבן] מבואר דדבר המקבל טומאת מושב זב וזבה, דהיינו טומאת מדרס, חשיב דבר המקבל טומאה, וכן כתב הרשב"א [תורת הבית הקצר], ולשיטת תוס' הנ"ל אתי שפיר.[6]

לענין דבר המקבל טומאה רק מדרבנן, מבואר בשו"ת נוב"י [תניינא סי' קט] וכן בסדרי טהרה דגם זה חשיב דבר המקבל טומאה, [ועיין בליקוט ז].

<u>כתם ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה המונח על דבר המקב"ט</u>

כתב בסדרי טהרה [ס"ק צג ד"ה ואין להקשות] שאם הדם נמצא ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה המונח ע"ג דבר המקבל טומאה [כגון שנמצא ע"ג צואה המונחת בכלי], חשיב כנמצא ע"ג דבר המקבל טומאה ויש בו טומאת כתמים, והטעם משום שהכלי נטמא מחמת משא של הדם.

ומצינו באחרונים שנחלקו על הסד"ט משתי סיבות:

א. המנחת חינוך [מצוה קסא ס"ק ד] הקשה דקיי"ל דטומאת משא שייכת רק באדם הנושא דם נדה וכיוצ"ב ולא בכלים, וכך מבואר ברמב"ם וברא"ש.

. מדברי כמה אחרונים מבואר, דפשיטא להו דאף אם נמצא הכתם על דבר שאינו מקבל טומאה בשעה שאדם נושאו מ"מ הכתם טהור, ולא אמרינן שהאדם נטמא במשא, כן מוכח מהגר"ז [קו"א סי' קפג ס"ק ב] ומהחת"ס [ח"ו סי' פא]

ביאורים והערות

5. ובביאור הגמ' [דף נח.] בדם שנמצא במשתיתא, ביארו הרשב"א והר"ן שהכוונה לכלי האורגים, וכלים אלה מקבלים טומאה.

6. האחרונים דנו, אם הא דלא גזרו חכמים טומאה בדבר שאינו מקבל טומאה [וה"ה בבגד צבוע], נאמר דוקא בכתם הנמצא מחוץ לגופה, או אף בדם שיצא ממנה בלי הרגשה ונמצא ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה, כגון אם תחבה צמר גפן שאינו מקבל טומאה לאותו מקום שלא בעומק, [באופן שבודאי לא הרגישה, דלא אמרינן שמא הרגשת עד הטעתה אותה אלא בבדקה בעומק בבית החיצון] ומצאה דם. ובדברי הגר"ז [ס"ק א] מבואר דפשיטא ליה דגם בזה לא גזרו חכמים.

ליקוט תשובות האחרונים

<u>כתם הנמצא בבגד שיש בו כפלים</u>

בגד העשוי כפלים ונמצא בו כתם באופן שניכר שהוא כתם אחד, אך למעשה הוא נמצא על כפלים נפרדים, אם הכפלים תפורים נסתפק בזה הבינת אדם [הובא בפת"ש ס"ק טז], והערוך השולחן [סל"ח] טימא בזה. ואם אין הכפלים תפורים הבינ"א היקל [והביאו הפת"ש], והגר"ז החמיר.

שדנו באשה שקינחה באו"מ בדבר שאינו מקבל טומאה, וכתבו דלכאורה לא תיטמא כיון שראתה בלא הרגשה ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה, והרי אחזה את הדבר בזה בידה וא"כ נטמאה במשא.(ז)

<u>בגדי צבעונין</u>

גמ' דף סא: ת"ר בגד צבוע וכו' עד המשנה.

הרמב"ם והרא"ש נקטו להקל בבגדי צבעונין, והרמב"ן החמיר בזה, ועיין רשב"א שגם הוא כתב מעיקר הדין להקל, [אלא שכתב בתורת הבית הקצר דהמחמיר בזה תע"ב].

טעם הקולא בבגדי צבעונין הוא משום שאין הכתם ניכר עליו יפה.

ליקוט תשובות האחרונים

(ז) **<u>אשה המחזקת בידיה דברים שאינם מק"ט</u>**

בשיעורי שבט הלוי נקט כבעל הפרי דעה ופתחא זוטא, שנקטו כהחת"ס והגר"ז ולא כהסד"ט, שאף אם אדם נשא את הדבר שאינו מקבל טומאה ג"כ טיהרו חכמים את הכתם.

ובספר חוט שני החמיר כהסד"ט, לטמא כתם שנמצא ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה אם אדם נשאו באותה שעה, ונפק"מ בחתיכת צמר גפן שהניחה אשה בסמוך לאו"מ כדי לקבל הדמים והליחות [א"נ בפד שהוצמד לבד], דאם ננקוט שאין הצמר גפן והפד מקבלים טומאה א"כ לכאורה אין לטמא הכתם הנמצא בהם אלא אם נחמיר כהסד"ט, שהרי האשה נושאת את הצמר גפן והפד ושייך בזה טומאת משא. והנה דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל [ספר אוצרות הטהרה פ"ב סמ"ג] שאם הדביקו פד לבגד הרי הוא בטל לבגד ומקבל טומאה כמוהו, ושם [עמ' תתפב] הביא תשובת הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שאין הפד בטל לבגד כיון שעומדים להסירו. [ולענין הדבקת פד כזה בשבת, כתב הגרשז"א (הובא שם עמ' תתפג) דאם מדביק אסור מדרבנן אם הוא ליותר ממעת לעת, (ואזיל לשיטתו להתיר הדבקה לזמן אם הוא פחות ממעל"ע), ודעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל לאסור הדבקה לזמן].

<u>כתם הנמצא ע"ג אסלת ביהכ"ס</u>

כתב בספר חוט שני שכתם שנמצא ע"ג אסלת בית הכסא אינו מטמא, כיון שהאסלה אינה מקבלת טומאה, אמנם אם היתה האסלה רטובה בשיעור טופח ע"מ להטפיח טמאה, כיון שהדם נמצא ע"ג המים. ובספר אוצרות הטהרה [עמ' תתקיד] הביא תשובת הגרי"ש אלישיב זצ"ל דאם הבית בארץ ישראל הרי הוא מקבל טומאת נגעים, וכל המחובר לו כלול בהך טומאה כולל האסלה ומכסה הפלסטיק שלה.

<u>כתם ע"ג דבר המקבל טומאה מדרבנן</u>

לענין דבר המקבל טומאה מדרבנן, הביא בשיעורי שבט הלוי דיש בזה סתירה בין שתי תשובות של הנוב"י, וכתב דהפוסקים נוטים להקל בזה, וכן נקט האור שמח [פי"ט איסו"ב ה"ז]. ובערוך השולחן [סמ"א] החמיר בזה, וכן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל [ספר אוצרות הטהרה עמ' תתקיד].

<u>כתם על גבי נייר</u>

לענין נייר שבימינו שעשוי מעץ נוקטים הפוסקים דאינו מקבל טומאה, אא"כ יעשה ממנו כלי קיבול, שבזה מבואר ברמב"ם [ריש פ"ב כלים] דמקבל טומאה. ולגבי נייר העשוי ע"מ לשכב או לשבת עליו, כתב החזו"א [סי' פט ס"ק ב] דמקבל טומאת מדרס.

כתם הנמצא ע"ג בגד שחלקו לבן וחלקו צבוע

עיין פת"ש [ס"ק כ] שהביא את מחלוקת האחרונים, בבגד שחלקו לבן וחלקו צבוע ויש בו כתם אשר חלק ממנו ע"ג הלבן ואינו בו כגרים ועוד, וחלק נוסף מהכתם ע"ג החלק הצבוע שבבגד.

להלכה: כתב בספר אוצרות הטהרה [עמ' תתקטו] בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל להחמיר בזה, וכן כתב בשיעורי שבט הלוי. ובספר חוט שני נקט להקל וכשיטת המעיל צדקה, אא"כ יש חלק נוסף מהכתם ע"ג הלבן, דמצרפין את החלקים הנמצאים על הלבן לשיעור גרים, אף שהצבוע מפסיק ביניהם כיון שניכר שהכל כתם אחד.

ויש שדנו לומר דדוקא בגד שנצבע ע"י אדם יש בו קולא דכתמים, אבל הצבוע בידי שמים אינו בכלל קולא זו [חכמת אדם], אך בספר לחם ושמלה היקל בזה, וכן מקובל להורות.

בגד הצמוד לבשר ונמצא עליו דם, כתב החת"ס [מובא בפת"ש ס"ק כא] שאין בזה קולא כיון שברור שהדם ממנה ולא מעלמא. ורע"א [שו"ת מהדורא תניינא סי' לד] היקל בזה, וכן המהרש"ם [ח"א סי' פא, פב] כתב דלא נתקבלה הוראת החת"ס בזה, וגם החזו"א [סי' פט ס"ק ד] חלק בזה על החת"ס.(מ)

ומה שכתב הרמ"א לפיכך תלבש האשה בגדי צבעונין, מקורו בגמ' [דף סא: הנ"ל]. וכתבו הסד"ט והתורת השלמים דסגנון הרמ"א מורה שאין זו חובה ללבוש רק עצה טובה, וכמבואר בגמ' הנ"ל, ובא לאפוקי מהרמב"ם שכתב [פ"ט ה"ז] דחכמים תיקנו שתלבש אשה בגדי צבעונין כדי להצילה מכתמים.

וכתב הפת"ש [ס"ק כב] דעצה זו נועדה להצילה מכתמים בימי טהרתה, אבל בימי ספירת ז' נקיים צריכה ללבוש לבנים, דאדרבא ימים אלו נועדו לברר טהרתה.

וכתב בשיעורי שבט הלוי [עמ' קעז] דמ"מ באשה שאינה יכולה להיטהר לבעלה מחמת כתמים, התירו ללבוש בגדי צבעונין אף בז' נקיים.(ט)

ליקוט תשובות האחרונים

(מ) **קורט דם יבש על בגדי צבעונים**

לגבי קורט דם יבש הנמצא ע"ג בגד צבוע, דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל להקל בו, אף שאפשר בקל להסירו מהבגד, דסו"ס נמצא ע"ג בגד צבוע, [ספר אוצרות הטהרה עמ' תתקטו]. ובספר חוט שני כתב דכל שאפשר לקלף את הכתם מהבגד לא הקלו בבגדי צבעונין.

קינוח עם בגד או נייר צבוע

אשה שקינחה עצמה בבגד צבוע או בנייר צבוע, בספר חוט שני כתב להקל בזה, דאף דדיינינן ליה ככתם שנמצא על בשרה ולא ככתם שנמצא ע"ג הבגד או ע"ג הנייר, שהרי קינחה בהם את גופה, ושלכן ס"ל דאם קינחה עצמה בדבר שאינו מקבל טומאה מטמאינן לה, ולא הוי ככתם הנמצא ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה כיון שנטלתו מבשרה [כן כתב הגר"ז סי' קפג ס"ק ג], מ"מ לענין קולא דבגדי צבעונין יש להקל שהרי סו"ס הוי כתם [גם אם היה ע"ג בשרה], וה"ז כתם שבא לפנינו ע"ג בגדי צבעונים.

כתב בספר חוט שני דקולא דבגדי צבעונים לא נאמרה רק בבגדים אלא בכל דבר שיש לו צבע.

בגדים הצבועים בצבע בהיר

אמנם אם הבגדים צבועים בצבע בהיר, נקטו פוסקי זמננו דאין זה בגדי צבעונין וה"ז טמא, ורק בצבע כהה לא גזרו.

(ט) **לבישת בגדי צבעונים בעונת וסתה**

כתב בספר חוט שני [עמ' קסא שעה"צ ס"ק קעד] דה"ה בעונת וסתה אל תלבש בכוונה בגד צבעוני כדי להצילה מכתמים, ונהי דלא חייבו אותה ללבוש לבנים כמו בימי ספירתה, ולכן אינה חייבת להחליף בגד צבעוני לבגד לבן, מ"מ אין ללבוש בכוונה בגד צבוע, והטעם משום שבימים שצריכה לברר טהרתה, אל לה לעשות מעשה להמלט מלהטמא.

קנין הלכה

סעיפים יא – טז

משנה דף נז: הרואה כתם וכו' עד סוף המשנה. גמ' תא שמע נמצאת אתה אומר ג' ספקות באשה וכו' עד קתני מיהת על בשרה ספק טמא ספק טהור טמא. דף נח. על עקבה וכו' עד אמרי דבי רבי ינאי עד מקום חבק וחבק עצמו כלפנים.

בסעיפים אלו וכן בסעיפים הבאים, מובאים פרטים רבים בענין כתם שנמצא במקומות שונים בגופה או בבגדיה, אימתי חיישינן שבא מן המקור ואימתי לא. כמו כן מובאים דיני תלייה בדבר אחר, אם עברה בשוק של טבחים או אם נתעסקה בכתמים. ונכתוב בזה כמה כללים הנוגעים לסעיפים אלו.

אין מחזיקין טומאה ממקום למקום [גמ' דף נח.]

כתם שנמצא במקום שאינו יכול להגיע אליו באופן ישיר מן המקור [אף על צד רחוק], אין חוששין שמא נפל הכתם ע"ג רגליה או ע"ג ידה [במקומות שיכול להגיע אליהם דם מן המקור], ומשם הוליכתו בידה למקום בו נמצא הכתם, דלא חיישינן כולי האי לחדש ב' מאורעות, שנפל הדם למקום אחד ושניטל משם ועבר למקום אחר. והחכמ"א [כלל קיג סט"ו] כתב דלא מחזקינן ממקום למקום משום דהוי כעין ספק ספיקא.

אין מחזיקין טהרה ממקום למקום

כשם שאין מחזיקין טומאה ממקום למקום כן אין מחזיקין טהרה ממקום למקום, ולכן אשה שמצאה כתם [במקום שיכול להגיע מן המקור], ויש לה מכה המוציאה דם במקום אחר בגופה, אין תולין את הכתם במכה ע"מ לטהר את האשה אלא אם הדם יכול להגיע באופן ישיר מהמכה אל המקום בו נמצא הדם, אך אם אינו יכול להגיע באופן ישיר אין תולין במכה וטמאה, ולא אמרינן שמא נגעה בידה במכה ונתלכלכה ידה בדם, והוליכתו בידה אל המקום בו נמצא הדם.
ובציור שיודעת שנגעה בידה במכה וגם יודעת שנגעה במקום בו נמצא הדם, אך אינה יודעת אם נתלכלכה ידה בדם בזמן שנגעה במכה, עיין סד"ט [ריש ס"ק צה] שמסתפק אם מקילין בזה.
ובמקרה שידיה נתלכלכו בודאי מדם המכה או מדם אחר, בזה תלינן לקולא את הדם הנמצא, דכיון שהידים עסקניות ומגיעות למקום בו נמצא הדם, לכן אין צריך לתלות שנעשו ב' מעשים, אלא די במעשה אחד שהדם בא מהידים אל המקום בו נמצא. [וכתב בחכמ"א דאף באופן שקרוב לודאי שנתלכלכו ידיה ג"כ תלינן לקולא].

כתם שנמצא ע"ג ידיה

בענין כתם שנמצא ע"ג קשרי אצבעותיה מבחוץ כתב השו"ע דטמאה, וכתב הטעם משום שהידים עסקניות ושמא נגעה באו"מ.

א. מקור טעם זה הוא ברשב"א בשם רבו [מובא בב"י]. אמנם הרשב"א כתב שלא מסתבר שנגעה שם שלא בכוונה, לפי שאשה נזהרת שלא ללכלך עצמה, ולכן העמיד זאת הרשב"א דוקא כשנגעה שם במתכוין, כגון לבדוק עצמה, ולא רחצה ידה אח"כ.

ב. ובשם המ"מ כתב הב"י טעם אחר, שמא היתה ידה במקום שיכול להגיע אליו הדם מאו"מ ובאותה שעה ניתז עליה דם מאו"מ.

השו"ע העתיק את החשש שכתב הרשב"א, אך החמיר גם לחוש שמא נגעה שם ולאו אדעתא.
ועיין פת"ש [ס"ק כג] שכתב בשם הסד"ט דאם אומרת ברי לי שלא נגעתי שם טהורה, ולא אמרינן דהוי מילתא דלא רמיא עליה ואימא נגעה ולאו אדעתה. ולפי טעמו של המ"מ אין מקום כלל לטהר באומרת ברי לי שלא נגעתי באו"מ. ומסתבר שאף אם תאמר ברי לי שלא נגעתי במקום שיכול הדם להגיע אליו מאו"מ, לא תהא נאמנת, דבכה"ג שאין זו נגיעה מסויימת באו"מ בודאי אמרינן דהוי מילתא דלא רמי עלה.
כתב עוד הפת"ש [שם] שבכתם פחות מכגרים שנמצא ע"ג ידה, א"צ לחוש לשיטת הרמב"ם דם"ל דע"ג בשרה מטמאינן בכל שהוא [לעיל סעיף ו בשם י"א, וכן החמיר הש"ך שם], דיש לצרף את שיטת הרשב"א הנ"ל שלא החמיר בזה בסתמא רק אם יודעת שנגעה באו"מ. והחכמ"א [כלל קג סעיף יב] היקל עוד דאף אם יש כמה טיפין ע"ג ידה באופן שבכל אחת אין כגרים ועוד ורק בצירוף כולן יש שיעור זה, דנקטינן לעיל [ס"ח] כהי"א להחמיר בזה, מ"מ ע"ג ידה מטהרין משום שיטת הרשב"א הנ"ל, ורק כשנמצא ע"ג ידה שיעור כגרים ועוד במקום אחד מטמאין.(י)

כתבו פוסקי זמננו, שכהיום שהנשים רגילות ללבוש בגד צמוד לגוף באופן שבזמן לבישתה לא שייך שיפול דם לחוץ בלי שיגע בבגד, יש להורות בדיני הכתמים ע"פ המציאות הזו, ואין לטמא כתם שנמצא ע"ג חלוקה או בשרה אם לא נמצא ע"ג הבגד התחתון, אלא אם יש אפשרות שבזמן לבישת אותו בגד או בזמן פשיטתו היה הדם יכול להגיע מאו"מ אל המקום בו נמצא הכתם. וכבר כתב החכמ"א שגם לגבי סדינים יש להורות לפי המציאות, שאם הסדין מהודק היטב למיטה ואינו חוזר ממקום למקום, יש להביא מציאות זו בחשבון לענין המקום בו נמצא הכתם.

סעיף יז

גמ' דף נט. היו עליה טיפי דמים למטה וטיפי דמים למעלה תולה בעליון עד כגרים. תום' ד"ה היו.

בגמרא מבואר שאם הכתם העליון הוא פחות מכגרים אין תולין בו את הכתם התחתון, דאמרינן שהכתם העליון בא מדם מאכולת, שהרי אין בו כגרים.
ובספר לבנון נטע דן לומר דאזלינן בזה בתר מאכולת שבזמננו, והיינו דלענין דיני תלייה לא אזלינן בתר מאכולת של זמן הגמרא, אלא כל שבימינו שכיחי רק מאכולות קטנות, ממילא בשיעור קטן יותר נפק הכתם העליון מתורת מאכולת, וממילא אפשר להקל. [הובאו דבריו בספר בדי השולחן בביאורים עמ' קעו].7

ביאורים והערות

7. בבאר הגולה כתב דלא תלינן תחתון בעליון אלא אם שניהם מאותו צבע, אבל אם העליון שחור והתחתון אדום או איפכא אין תולין, וכ"כ הפת"ש [ס"ק ל] בשם הסד"ט. ומקורם מהגמ' [דף נט.] שנפסקה להלכה [סעיף כג] דאם נתעסקה באדום אין תולה בשחור וכן איפכא.
רע"א [בגליון השו"ע] כתב דבנידון דסעיף דידן אי תולה תחתון בעליון בשני גוונים שונים כאשר אינה יודעת במה

ליקוט תשובות האחרונים

(י) **כתם על חלוקה שאינו יכול לבא מהמקור אלא בשעת פשיטת החלוק**
עיין שבט הלוי [ח"ד סי' קד] שהביא מספר חקר הלכה שנקט, דאם נמצא כתם בחלוקה במקום שא"י לבוא מן המקור אלא ברגע אחד מסויים כגון בשעת פשיטת החלוק, מטמאינן לה, וכמו שמבואר [סעיף נ] בג' נשים במיטה דמטמאין לשלשתן אף שלגבי אלו

סעיף יח

משנה דף נח: ותולה בכל דבר שהיא יכולה וכו' עד סוף המשנה.

דיני תלייה בכתמים

מלשון הטור והשו"ע [ומקורם בראשונים, עיין רשב"א בתורת הבית ריש שער הכתמים] שכתבו דדיני התליות נובעים מהא דכתמים דרבנן, משמע דאם כתמים היו טמאים מהתורה לא היו תולין.

והקשה הלחם ושמלה [ס"ק כג] דהרי מצינו דתולין גם בספיקות דאורייתא, כגון בגמ' חולין [דף מט.] גבי ריאה שנמצאה נקובה במקום שהעביר השוחט את ידו, דתלינן במשמוש היד של השוחט. וטעם התלייה, משום דאמרינן דנשחטה הותרה עד שיוודע לנו שהיא טריפה. [שורש הדין הוא משום דסתם בהמות אינן טרפות, כמבואר ברש"י (חולין דף ט. ד"ה דאע"ג), וה"נ לענין ספיקות בראיית נדה יש להעמיד האשה על חזקת טהרה].[8]

ביאורים והערות

נתעסקה, הרי זו גמרא ערוכה [שם], אמר רבא נמצא עליה מין אחד תולה בו כמה מינים, אלא שלפי הר"ח והרא"ש לא קיי"ל כהך לישנא דרבא רק כאידך לישנא, וכתב הרא"ש דכן מסתבר, דאל"כ כל אשה שנתלכלך חלוקה באיזה לכלוך ואינה יודעת מהיכן [וברור שאינו דם], יהיו כתמיה טהורים, דנתלה שממקום שבא הלכלוך בא הכתם. ולא כתב רע"א דבר זה לחלוק לדינא, רק לומר דאין להביא ראיה מסעיף כג [דנתעסקה באדום אין תולה בו שחור] לסעיף דידן.

עוד הסתפק רע"א [שם], בהך דינא דתולין תחתון בעליון, אם תולין גם בג' ימים ראשונים של ספירת ז' נקיים. שורש הספק הוא אם דין זה הוי כשאר דיני תלייה המבוארים בסימן זה, וא"כ לא תלינן בג' ימים הראשונים, או דהך דינא עדיף מתלייה, דהוי כאילו ראינו שנשפך דם על חלוקה ואיננו יודעים כמה נשפך, דבודאי תולין אף בג' ימים הראשונים, והניח דין זה בצ"ע.

8. מצינו תלייה בספק דאורייתא גם בדיני נדה, לגבי אשה שבדקה ומצאה דם ויש לה מכה המוציאה דם, דתלינן במכה משום שמעמידים את האשה על חזקת טהרה.

ליקוט תשובות האחרונים

שהכתם לא נמצא לידן, החשש הוא רק שמא בזמן עלייתן למיטה ראו את הכתם. וכתב השבט הלוי לדחות, די"ל דהתם שאני דכבר הוחזקה טומאה ביניהן דהכתם בודאי טמא, משא"כ הכא שיש לדון ולטהר את הכתם.

ובספר חוט שני כתב דהוכחת החקר הלכה אכן הוכחה היא, דלגבי כל אשה אם הדם אינו ממנה רק מחברתה ה"ז לגביה כאילו דם מכה או שוק של טבחים, ואפ"ה מטמאינן לה.

ועיין רש"ש בכתובות [דף ט.] שדן לומר דאזלינן בתר רובא בענין זמן, כגון שיש ספק אימת נבעלה במשך זמן קצר שבין האירוסין לחתונה, או במשך זמן ארוך עד שנתארסה. והביא גם מדין ג' נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא בו כתם דמטמאין לכולן, ואין אומרים דזו שלבשה את החלוק זמן ממושך יותר היא הטמאה, [ובדברינו מבואר דלא כדבריו אלא לא אזלינן בתר רוב זמן].

ותירץ הלחם ושמלה דאה"נ דבמקום שהספק שקול תלינן לטהר משום חזקת טהרה, והחידוש בכתמים הוא אף באופן שהתלייה רחוקה קצת כגון באשה שהיתה לבושה ג' חלוקים ועברה בשוק של טבחים ונמצא דם רק על התחתון, דתלינן שנקפלו החלוקות העליונות ובא הדם על התחתון, שבזה אין מקילים אלא משום בכתמים שהם מדרבנן.

<u>תלייה בכתם שנמצא על בשרה</u>

מה שנתבאר בשו"ע דבכתם שנמצא על בשרה ולא על חלוקה לא תלינן אף אם עברה בשוק של טבחים, נתבאר הטעם בגמרא [דף נז:] משום דאי איתא דבא מעלמא על חלוקה איבעי ליה לאשתכוחי. והא דבג' חלוקות תלינן אף בנמצא הדם על התחתון לחוד ולא אמרינן הך סברא דאם איתא וכו', כתבו תוס' [שם] הטעם משום דפעמים מגלה חלוקה העליון ויכול הדם לבוא על התחתון, אך אין דרך לגלות את בשרה. והרשב"א כתב דלענין בשרה יש סברא שהדם ממנה, כיון שרואה מגופה ונמצא הדם בגופה לחוד לכן רגליים לדבר שהדם ממנה, [וכנראה כוונתו דלכן בעינן תלייה מעליא טפי, שהרי בגמ' אמרו את הטעם הנ"ל דאם איתא וכו'], משא"כ בנמצא על חלוקה, כיון שאין רגליים לדבר כ"כ שהדם ממנה, לכן תלינן שמא נקפל העליון ובא הדם על התחתון.

<u>תליית כתם במכה</u>

מה שנתבאר בשו"ע דתולה כתם במכה, כתב הש"ך [סי' קפז ס"ק כז] בשם הפוסקים שזה אף במכה שאין ידוע אם מוציאה דם, וכתב בספר התרומה הטעם משום דסתם מכה מוציאה דם לפעמים. [אמנם לענין דם הנמצא בבדיקת עד, לא תלינן אלא במכה שידוע שמוציאה דם, כיון שזהו ספק דאורייתא].

וכן מה שמבואר בשו"ע [סוף הסעיף] דתולין כתם אף במכה שנתרפאה אם אפשר לה להתגלע ולהוציא דם, מבואר במשנה [דף נח:] ובגמ' [דף נט.] שזו קולא שהקלו רק בכתמים דרבנן.

כתב הרמ"א [סי' קפז סו"ס ה] דתולין כתם במכה אף ביום וסתה.

לענין דם בלי הרגשה אי תלינן ליה במכה שאין ידוע אם מוציאה דם, כתב בשו"ת רע"א [סי' פא] דלא תלינן, דדוקא בכתמים תלינן. והנוב"י [סוס"י מא] כתב דאם לא הרגישה שהדם בא מהמקור תלינן כתמים אף במכה שאין ידוע אי מוציאה דם.[יפ]

ליקוט תשובות האחרונים

(יפ) **<u>תליית כתמים באשה שיש לה טחורים</u>**

עיין בשיעורי שבט הלוי [עמ' קפג] שכתב לגבי אשה שיש לה חולי הטחורים, אם רגילה שיוצא מהם דם או כתמים הוי תלייה גמורה, ואם אין זו הרגילות שיוצא דם רק לפעמים, כתבו האחרונים דתולין בטחורים דוקא אם מצאה כתם עם לכלוך היוצא מהם, אבל אם אין יוצא מהם לכלוך ודם אין לתלות.

<u>אומדן דעת בתלייה</u>

עיין בספר חוט שני [עמ' קע ס"ק יב] שכתב דאם מצאה כתם ואח"כ נתגלה שיש לה מכה שאפשר לתלות בה, אם לפי אומדן הדעת שלה או של הרופא אפשר לתלות שהמכה היתה בזמן מציאת הכתם תולים בזה, ואם לא יודעים בבירור שהמכה היתה

סעיף יט

משנה דף נח: ותולה בבנה ובבעלה.

לשון השו"ע הוא דתולה בבנה ובבעלה אם נתעסקו בכתמים, אבל אם היו עסוקים בדם ולא נמצא בהם דם אינה תולה בהם, אלא אם היו עסוקים בדבר שדרכו לינתז. בספר פרי דעה מבאר הכוונה, דלענין תלייה בבנה ובבעלה בעינן שיהא ידוע שהיה עליהם דם, או עכ"פ שנתעסקו בכתמים באופן שמן הסתם היה עליהם דם, שאם לא כן אמרינן דאין מחזיקין טהרה ממקום למקום.

ולענין בנה ובעלה שהיתה בהם מכה שנתרפאה אלא שיכולה להגלע ולהוציא דם, עיין פת"ש [ס"ק לב] שהביא דהרב בעל שמן רוקח ושערי דעה שאל לחת"ם [שו"ת חת"ם סי' קפו] דמסתבר שאין להקל תרי קולי, ולכן אין להקל בבנה ובבעלה אלא במכה שלא נתרפאה, והחת"ם השיבו דמדברי הרשב"א וסה"ת וסמ"ג ומרדכי מבואר כהשו"ע.

עיין פת"ש [ס"ק לב] שהביא הסד"ט [ס"ק מג בשם הפרישה] שכתב לחלק בין בנה ובעלה שידוע שהיה עליהם דם, לבין מקרה שאינו ידוע רק שהתעסקו בדבר שדרכו להנתז כדם שחיטה, שבידוע שנמצא עליהם דם תלינן אף בכתם הנמצא על בשרה לבד, משא"כ בסיפא לא תלינן אלא בנמצא הדם גם על החלוק. ובספר פרי דעה נחלק על הסד"ט וכתב דאף להפרישה תלינן בכל גווני אף בנמצא על בשרה לחוד.

סעיף כ

מקור הדין הוא בשו"ת הרשב"א ח"ז סי' קסא, והובא בב"י בסוף הסימן.

<u>דין תלייה בדם</u>

סעיף זה אינו שייך לדיני כתמים, שהרי מדובר במראה אדום היוצא מן האשה אחר תשמיש, דאת"ל שהוא דם הרי חזקתו שבא בהרגשה וטמאה מן התורה. אלא הוי מדין תלייה המתיר אף בספק של תורה, וכמבואר לעיל [סעיף יח, וכעין הא דמטהרין דם הנמצא בבדיקת עד אם יש לה מכה המוציאה דם]. ושורש ההיתר הוא דכיון שיש כאן תלייה בדבר הרגיל [ולא בדבר הרחוק], לכן מוקמינן לה אחזקת טהרה.

וכבר עמד הרשב"א עצמו בתשובה הנ"ל על ענין זה, דאין זה כשאר תליות דכתמים. ולשון השו"ע מי שרגיל שיוצא ממנו וכו' איתא ברשב"א, דהיינו שיוצא פעם או ב' פעמים בחודש.[יג]

ליקוט תשובות האחרונים

בזמן מציאת הכתם, אין תולין בזה. [והטעם משום דבאופן זה הוי כמו ספק תלייה, ולקמן (סעיף כב) מבואר דבספק אם עברה בשוק של טבחים אין תולין].

(יג) <u>דין תלייה ברואה מחמת תשמיש</u>

עיין בשו"ת שבט הלוי [ח"ב סי' עב] דכתב בענין אשה ששימשה שלא בשעת וסתה ובדקה ומצאה דם על העד, ומראה הדם משונה, והבעל ראה לפני שמונה שנים דם בש"ז שלו, וכן היה לו פ"א מקרה לילה עם תערובת דם, וגם הרגיש צער בשעת תשמיש, וגם נמצא דם על בגד שלו במראה משונה, דיש להקל בזה אף שאינו רגיל שיצא ממנו פעם או ב"פ בחודש, מ"מ כיון שכבר אירע ב' פעמים שהיה לו דם בש"ז, וגם יש רגליים לדבר משום מראות הדם ומשום הצער שהרגיש, לכן אין בה חשש רואה מחמת תשמיש, ומ"מ החמיר עליה לספור ולטבול בלי ברכה.

עיין שם עוד שהביא [ח"ה סי' קט אות ה] שהבית שמואל [אהע"ז סי' כה ס"ק ב] הסתפק אם מותר לאיש להוציא ש"ז כדי לבדוק אם יש בה דם, כדי שלא תיאסר האשה מדין רמ"ת. וכתב דנחלקו בזה האחרונים, וסתם דבזמננו יש עצה בזה עיי"ש, וסיים דחלילה להקל בקלות.

עוד מבואר ברשב"א דתלייה זו דתלינן באיש הוא כאשר הדם יוצא ממנו שלא בשעת הטלת מ"ר, דדם היוצא בזמן הטלת מ"ר אינו נחשב תלייה לענין דם היוצא עם ש"ז. והובא דין זה בסד"ט ובחידושי רע"א.

הסד"ט [סי' קצו ס"ק מו] והחכמ"א בשם שו"ת מהרי"ט [ח"ב סי' ל] כתבו דה"ה דתלינן באיש כל כתם שימצא תוך ג' ימים לתשמיש, דכיון שמבואר בגמ' דעד ג' ימים עשויה ש"ז להפלט, לכן עד ג' ימים תלינן כתמים בזה. ובמהרי"ט עצמו וכן בחכמ"א מבואר דלא רק כתם תלינן עד ג' ימים, אלא גם דם הנמצא בבדיקת עד [אף שיש בזה ספק דאורייתא]. והסד"ט [שם] תמה על המהרי"ט דכיון דמעיקר הדין נקטינן דמשעה שאשה מהלכת אחר תשמיש נפלט כל הש"ז, [ורק לחומרא חיישינן לשיטות שאין הילוך מפליט כל הש"ז], וגם שיטת הרמב"ם שאין פליטת ש"ז נמשכת ג' ימים, א"כ צ"ע להקל בספק דאורייתא ולתלות בפליטה זו עד ג' ימים אחר תשמיש, ורק לגבי כתמים דרבנן יש מקום להקל.

סעיף כא

מקור הדין הוא בב"י בשם הראב"ד בספר בעלי הנפש.

סעיף כב

גמ' דף נח: או שישבה וכו' עד ספק עברה ספק לא עברה טמאה.

בסעיף זה מבואר ענין כללי, דהא דמקילינן לתלות בשוק של טבחים וכיוצ"ב, היינו דוקא היכי שהתלייה ברורה, אך כשיש ספק על עצם התלייה כגון שלא ידוע אם עברה בשוק של טבחים אין מקילין, וכתב באו"ז [סי' לד (שנא)] הטעם משום דהוי כספק ספיקא.[יג]

סעיף כג

גמ' דף נט. מיתיבי נתעסקה באדום אין תולה בו שחור.

הא דלא תלינן את השחור באדום, ונימא אדום הוא אלא שלקה, [כמבואר לעיל סי' קפח דדם שחור טמא], עיין בשיעורי שבט הלוי שהביא בשם הרעת תורה דאם כן גם האדום היה צריך ללקות.

ובספר חוט שני הוסיף בזה, דכיון דמדין תלייה אתינן לטהר, בעינן שיהא לפנינו דמיון בין המראות.

ומה שכתב השו"ע דתולין אדום באדום ושחור בשחור אפילו אם אינו ניכר ממש שדומה לו, מקורו בראב"ד [בעלי הנפש] שכתב דתולין בכל מיני אדמומית שנתעסקה בהן אא"כ נתברר לה שאין זה דומה. ומבואר דבסתמא תולין כל זמן שלא נתברר שאינו שוה, וכן כתב הרשב"א [תורת הבית] וכן מבואר בשו"ע לקמן [סעיף ל], דאין צריכה להקיף הכתם לדבר שהיא תולה בו אלא תולה מן הסתם.

ועיין סד"ט [ס"ק מה] שכתב דהיכי שברור שאין מיני האדומים דומים זה לזה אין תולין, ורק בסתמא תולין. אמנם אם ישנו שני מיני אדום, אחד אדום הרבה ואחד אינו כ"כ אדום, ויתכן שהחילוק בצבע נבע מהתחברות המראה עם הפשתן, בכה"ג תולין.

ליקוט תשובות האחרונים

(יג) **סברת התלייה במכה שנתרפאה ועתידה להתגלע**

כתב בספר חוט שני דאין להקשות מהא דמקילין לתלות במכה שנתרפאה אם יכולה להתגלע ולהוציא דם, דהתם שאני שדרך המכה להתגלע לפעמים, לכן אנו רואים לפנינו את התלייה.

<u>דין תלייה בנתעסקה במיני צבע</u>

עיין רעק"א [גליון השו"ע] שהסתפק בנתעסקה בצבע אדום אם תולין בו, די"ל דכיון שבזמן הגמ' היה אפשר לבדוק בז' סממנים ועי"ז להבחין אם דם הוא או צבע, א"כ גם בימינו שאין אנו בקיאים בסממנים, י"ל דהוי ספק חסרון ידיעה ואין להקל בו.
ובספר ברי השולחן [ביאורים ד"ה אבל] הביא מלשון הרשב"א והראב"ד שכתבו בסתמא דתולין גם בצבע. וכתב דלכאורה ספיקו של רעק"א צריך ביאור, דמאי שנא מהמבואר בראשונים שהובאו לעיל וכן לקמן [סעיף ל] שאין צריך להקיף ולדמות הכתמים, וא"כ ה"נ א"צ לבדוק המראה אם דם הוא או צבע.

<u>סעיף כד</u>

גמ' דף נט. איכא דאמרי אמר רבא וכו' עד כי קאמר רבא בנתעסקה בתרנגולת דאית בה כמה מיני דמא.

<u>סעיף כה</u> [נדון גם בסעיף מט]

גמ' דף נח: דתניא שתי נשים וכו' עד שתיהן טמאות. משנה דף נט: ג' נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות.

הפוסקים נחלקו בסעיפים אלו, אם הא דכולן טמאות הוא דוקא באופן שבאו כולן להשאל בבת אחת, א"נ בבאה להשאל על עצמה ועל חברותיה, או דאף בבאו להשאל בזאח"ז כולן טמאות. מחלוקת זו קשורה בכמה סוגיות הש"ס, בדיני שני שבילין [פסחים דף י], ובדין תליות המבוארים בגמ' יבמות [דף פב], ובשו"ע יו"ד [סי' קיא], ועניינים אלו מצריכים הרבה עיון ואין המקום במסגרת זו לעיין בדברים. ונביא בקצרה את תורף דברי הט"ז, והש"ך [נקה"כ]:
הט"ז מביא את הב"ח שסובר, דדינא דסעיף זה הוא דוקא בנשאלו שתיהן בבת אחת, אבל בנשאלו בזאח"ז טהורות, והיינו דס"ל דיש בזה דין שני שבילין, שכל אחת בפ"ע היינו צריכים לטהרה ורק כששאלו שתיהן יחד הו"ל כתרתי דסתרי.
והט"ז בעצמו חולק, ומייסד את דבריו על שתי דברים:

א. דברי הרשב"א שנקט דבדינא דג' נשים [דף נט:, שו"ע סעיף מט] גם בנשאלו בזו אחר זו טמאות.
ב. הנידון של סעיף כה אינו דומה לדין שני שבילין, דבדין שני שבילין כל אחד לחוד צריך לטהרו מספק משום חזקת טהרה, [או משום דהוי ספק טומאה ברה"ר], משא"כ בנידון ב' נשים דכיון שנמצאה כתם א"א לטהרה אלא מטעם תלייה, וכאן התלייה מסופקת שהרי אין סברא לתלות בה יותר מאשר בחברים, ותלייה מסופקת אינה תלייה.

והש"ך [נקה"כ] חלק עליו:

א. מה שהביא מהרשב"א לגבי ג' נשים שראו כתמים אינו ראיה, שהרשב"א אזיל לשיטתו בדין תליות המובא בשו"ע יו"ד [סי' קיא ס"ז, גבי שתי קדירות של היתר ונפל איסור דרבנן לאחת מהן, דדעת הרשב"א דאפילו הקדירות של שני בנ"א ונשאלו בזאח"ז מ"מ שתיהן אסורות]. והש"ך שם חולק על הרשב"א וסובר כהרמב"ן דדוקא בנשאלו בב"א שתיהן אסורות.
ב. ולגבי מה שכתב דהוי תלייה מסופקת, משמע בש"ך דלא ס"ל הכי, אלא סובר דלכל אחת בפ"ע יש תלייה, ורק אם באו שתיהן להשאל בב"א אז הוי תרתי דסתרי.[9]

ביאורים והערות

9. והנה הדרישה והחוו"ד כתבו כהט"ז, והגר"ז והחכמ"א כתבו כהש"ך, ודעת החזו"א [סי' לט ס"ק ב] דבנידון דסעיף כה יש להקל כהש"ך, ובנידון דסעיף מט יש להחמיר כהרשב"א וכהט"ז. וטעמו משום דבסעיף מט לבשה כל אחת מהן חלוק

סעיף כו

גמ' דף נט. איתמר נמצא עליה כגרים ועוד וכו' עד זיל הכא ליכא שיעורא קמ"ל.

הדין המובא בסעיף זה הוא ספק בגמרא. שורש הספק הוא האם כשיש לפנינו כתם גדול, מצרפין תרי קולי לומר שחלק ממנו מגיע מהדם שנתעסקה בו, והחלק השני אין בו כגרים וממילא לא גזרו בו.

<u>להלכה</u>: נחלקו הראשונים בדין זה, הרמב"ם והרשב"א הקלו, והרא"ש והטור החמירו, והשו"ע העתיק רק את דעת הרמב"ם, והרמ"א הביא גם את דעת הרא"ש, אך מסיק דיש לסמוך על המקילין.
וכתב רעק"א בשם המעיל צדקה [סימן כ], דאפשר דבעלמא לא תלינן ששני כתמים נצטרפו עד שהיו נדמים ממש ככתם אחר, ולכן אפשר שאם נתעסקה ב"פ, בכל פעם בשיעור סלע ונמצא עליה כתם גדול שיעור ב' סלעים לא תלינן להקל, ודוקא במאכולת תלינן דשכיח טובא וגם רגילותה לבוא למקום זוהמא, ולכן תלינן שהגיעה מאכולת למקומו של הכתם הראשון [ממה שנתעסקה בו], ונצטרפה עמו לכתם אחד.[10]
ולפי"ז דן בשיעורי שבט הלוי שאין להקל בשיעור כגרים אלא בזמן ששכיחי מאכולות בשיעור זה, אך כתב דמסתימת הראשונים משמע להקל.(יל)

סעיף כז

הדין שבסעיף זה זהה לדין שבסעיף הקודם.
מקור דברי הרמ"א שאם אין יודעים את השיעור של הדם שנתעסקה בו מקילין, הוא ברשב"א שכתב דטעם הקולא משום דכתמים דרבנן. ולכאורה יש לשאול דהא אין מקילין באשה שיש לה ספק אם עברה בשוק של טבחים כמבואר לעיל [סעיף כב]. ונראה מזה דכל שעיקר התלייה קיימת אלא שישנם ספיקות בפרטיה, כגון הכא שנתעסקה בדם אך אין ידוע באיזה שיעור, וכן בסעיף ל שנתעסקה בדמים או מיני צבע ולא הקיפו לראות אם המראות דומים, בזה מקילין בכתמים דרבנן, כשם שמקילין לתלות במכה שנתרפאה אם יכולה להגלע ולהוציא דם, משא"כ כשיש ספק בכל עיקר התלייה בזה אמרינן דספק תלייה אינה תלייה.

סעיף כח

גמ' דף נט. איתמר נמצא עליה כגרים ועוד וכו' עד הכא נמי תליא.

בלחם ושמלה כתב דכיון שהקולא היא משום הכינה המעוכה בו, אין מקילין לתלות באותה כינה אלא לפי גודלה, [ואם אבדה

ביאורים והערות

בדוק, וכיון שמצאה כתם היה לנו לטמאותה, וכל מה שיש לדון ולהקל הוא רק משום שאשה נוספת לבשה את החלוק, וא"כ רק מכח זה שמצרפין לשאול את חברתה יש מקום לדון ולטהרה, אך אין מטהרין ספק דרבנן כאשר יש ב' חתיכות שאחת מהן אסורה מדרבנן. סברא זו כתובה גם בסד"ט [ס"ק מז].
בשיעורי שבט הלוי כתב שלהלכה במקום צורך מקילין כהש"ך שאם שאלו בזא"ז שתיהן טהורות.
10. עיין לשון השו"ע [סעיף כז] אשר מקורה ברשב"א, שמבואר ממנה דלא כסברת המעיל צדקה הנ"ל, שהתלייה היא משום שדרך המאכולת לבוא אל מקום הזוהמא, אלא לשון השו"ע דתלינן שדם העסק נצטרף לכתם של דם מאכולת שקדם לו.
(יל) <u>כתם שגדל אחר שטיהרו אותה</u>
בשיעורי שבט הלוי כתב דמסתבר שאם מצאה פחות מכגרים וטיהרו לה, ואח"כ מצאה שהכתם גדל לשיעור גריס, תלינן לתוספת גם במאכולת וטהורה.

כגודל כינים המצויות בזמננו], ולא בשיעור כגרים ועוד כבזמן הגמרא. ולכן אם בכתם שנמצא לפנינו נשאר שיעור כגרים ועוד אחרי ניכוי שיעור הכתם העשוי לבוא מכינה זו, הרי היא טמאה.

סעיף כט

גם בסעיף זה אין מקילין אלא בגודל פשפש המצוי בזמננו.

סעיף ל

מקור הדין שא"צ להקיף הכתמים הוא ברמב"ן והרשב"א, ולמדו כן מהא דמקילין לתלות במכה שנתרפאה אם יכולה להגלע ולהוציא דם, ועיין לעיל [סעיף כז] במה שנתבאר בדין ספק תלייה.
אמנם כתבו הפוסקים שאם יודעת שאין הכתם שמצאה דומה כלל לדם העסק טמאה, אלא שאין צריכה לחקור על זה.

סעיף לא

משנה דף סא: עד הסוף ובגמ' שם עד המשנה בדף סג.

דין העברת ז' סממנים נאמר במקום שמצאה כתם ואין לה במה לתלותו, אלא שבאה לברר אולי אינו דם כלל אלא צבע, וזה ניתן להתברר ע"י העברת הסממנים שטבעם להעביר את הדם, [או עכ"פ להכהותו] ולא להעביר את הצבע.
בדברי השו"ע דאם אינה מעברת ז' סממנים טמאה מספק, ואין מקילין מחמת ספק דרבנן, כתב הב"ח דאין כאן ספק דרבנן שהרי לא נתעסקה בדבר אחר ואין לה במה לתלות, ובסתמא אמרו חז"ל שכתמים טמאים כיון שמסתמא הדם בא ממנה.

<u>להלכה</u>: בימינו אין בקיאין בסממנים ולכן אין בדיקה זו קיימת.

סעיף לב

גמ' דף נח. ההיא אתתא וכו' עד אבל לחומרא שונין.

הדין המובא בסעיף זה אירי כשמצאה כתם ע"ג כלי, ואין ידוע אם זהו מקום שיכול לבוא אליו דם מן המקור, ואמרו בזה בגמ' דתיזיל ותיתי, פירוש שתחזור להתעסק כפי שעשתה. מבואר בגמ' דהוראה זו היא לחומרא, והיינו שאם היינו נשארים בספק, כגון שא"א לה לחזור ולהתעסק שם, היינו מקילין כשאר ספק דרבנן, אלא שאם אפשר לבדוק באופן הנ"ל יש לבדוק.

שאלות לחזרה

יו"ד הלכות נדה סי' קצ עד סעיף לב

מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז וש"ך, נקוה"כ רעק"א ופתחי תשובה

<u>סימן קצ סעיף א</u>

א. 1) מהיכן ילפינן שכתמים טהורים מן התורה? [2]
2) ומאי טעמא גזרו חכמים על כתמים?
3) והאם כתמים דינם כראיה גמורה לגבי המתנת שבעה נקיים או דסגי בשבעה ימים עם יום המציאה?

ב. אשה שהרגישה שנפתח מקורה או שנזדעזעו איבריה, ובדקה אחר כך תוך שיעור וסת האם היא טמאה או טהורה, ומה הטעם;
1) כשלא מצאה כלום?
2) כשמצאה מראות טהורות?

ג. ומה הדין אם בדקה אחר שיעור וסת, ומה הטעם;
1) כשלא מצאה כלום?
2) כשמצאה מראות כשרות?

ד. אשה שהרגישה שנפתח מקורה או שהרגישה זיבת דבר לח, ובדקה בכתונת או בעד שאינו בדוק, ומצאה גם כמה טיפי דם פחות מכגריס וגם מראה טהור או שמצאה רק כמה טיפי דם פחות מכגריס, האם אפשר לתלות ולומר שהדם כבר היה על הכתונת או על העד לפני כן, ומה שהרגישה היה למראה טהור?

ה. 1) אשה שהרגישה שנפתח מקורה ובדקה מיד - תוך שיעור וסת או אחר שיעור וסת - והניחה העד עד הבוקר ובבוקר לא מצאה כלום, מה דינה?
2) אשה שמסופקת אם הרגישה שנפתח מקורה, ובדקה ולא מצאה כלום, האם בכה"ג גם סובר התרומת הדשן שטמאה, ומה הטעם?
3) ומה הדין במעוברת שהרגישה שנפתח מקורה, ובדקה ולא מצאה כלום?

<u>סעיף ב</u>

ו. 1) תינוקת שלא הגיע זמנה לראות - בתולה או נשואה - האם חוששת לכתם שנמצא על גופה או על בגדה, כשהיא מסופקת אם הכתם ממנה או מעלמא או כשיודעת בודאי שהיא ממנה?
2) תינוקת שלא הגיע זמנה לראות שנבעלה - האם נטמאת מדם בתולים?
3) ומה הנפק"מ בין דם בתולים לכתם?

<u>סעיף ג</u>

ז. 1) אחרי כמה ראיות חוששת גם תינוקת לכתמים?
2) היתה שופעת כמה ימים עם הפסקות, שפסקה מעט וחזרה וראתה, ופסקה עוד פעם וחזרה וראתה, האם נחשב לראיה אחת או לג' ראיות?
3) היתה מזלפת כמה ימים עם הפסקות כנ"ל, האם נחשב לראיה אחת או לג' ראיות?
4) והאם סגי בג' ראיות ביום אחד או שצריך שתראה ג' פעמים בכל פעם וסת בפני עצמו?

<u>סעיף ה</u>

ח. 1) מה הטעם שלא גזרו חכמים על כתם פחות מכגריס?
2) 'עד כגריס', היינו עד בכלל או לא עד בכלל?
3) כמה היא שיעור הגריס ואיך משערין שיעור הגריס בשערות האדם?
4) והאם משערין בשערות הראש או הגוף?
5) כתם שחור פחות מכגריס, האם היא טמא או טהור?

<u>סעיף ז</u>

ט. האם אפשר לתלות בפשפש ולהקל עד כתורמוס;
1) במקום שיש הרבה פשפשים?
2) במקום שאין כלל פשפשים?
3) ובמקום שיש מעט פשפשים?

י. 1) הא דתולים בפשפש הוא דוקא בהרגה פשפש או שהריחה ריחו או אפי' בלא הרגה ולא הריחה ריחו?
2) הרגה פשפש ומצאה כתורמוס ועוד, האם אפשר לתלות את ה'ועוד' במאכולת?

<u>סעיף ו-ח</u>

יא. 1) מה שהקלו ולא גזרו על כתמים פחות מכגריס, האם הקלו גם כשנמצא על בשרה או רק כשנמצא על חלוקה, ומה הטעם?
2) להרמב"ם מה הדין כשהרגה מאכולת ומצאה כתם על בשרה?
3) והיכי תמצי שגם להש"ך שפסק כהרמב"ם מקילין בנמצא על בשרה עד כגריס ועוד?

יב. 1) מצאה על בשרה או על חלוקה כמה כתמים קטנים שבכל אחד לחוד אין שיעור כגריס ועוד, האם מצטרפים כולם לשיעור כגריס ועוד או שדנים על כל כתם בפני עצמו?
2) ומה הדין אם מצאה מקצת הכתם על בשרה ומקצתה על חלוקה - כנגד הכתם שעל גופה או שלא כנגדו?
3) כתם שנמצא על שרוול של אשה במקום הקמטים, האם מצטרפין לכגריס ועוד - בתפורים קצת או באינם תפורים?

<u>סעיף י</u>

יג. 1) מה הדין אם מצאה כתם על דבר שמקבל טומאת נגעים ואינו מקבל שאר טומאה?
2) מה הדין אם מצאה כתם על דבר שאינו מקבל טומאה, אבל הדבר ההוא מונח על דבר שמקבל טומאה?
3) ומה הדין בכתם הנמצא על דבר שמקבל טומאה מדרבנן?

יד. 1) האם נייר מקבל טומאה או לא, ומינה - כתם שנמצא על נייר האם הוא טמא או טהור?
2) בדקה בנייר שאינו בדוק ומצאה עליו דם, טמאה או טהורה?
3) ומה הדין אם מצאה כתם על דבר שאינו מקבל טומאה אחר תשמיש או אחר הטלת מי רגלים?

טו. 1) מהי דין הכתם שנמצא על בגד צבוע?
2) האם יש נפק"מ באיזה צבע?
3) מה הדין בבגד מנומר כשחלק מהכתם על הלבן וחלק על הצבוע?
4) כשהכתם נמצא על החלק הלבן ועובר על החלק הצבוע ויוצא ע"ג החלק הלבן בצד השני באופן שעל שתי החלקים הלבנים יחד יש שיעור כגריס, האם הם מתחברים ע"י הכתם שעל החלק הצבוע?
5) האם גם בבגד הסמוך לבשר מקילין בצבוע?
6) והאם בגדי צבעונים מועילים גם בימי נדתה או בימי ליבונה?

<u>סעיף יא-טז</u>

טז. 1) מה דין הכתם שנמצא על ראש האגודל, על האגודל עצמו או בגב האגודל?
2) ומה הדין אם נמצא בראש שאר האצבעות, על האצבעות עצמן או בגב הרגל?
3) ומה דין הכתם שנמצא על ידיה - בראשי האצבעות, בקשרי האצבעות ועל גב היד למעלה מקשרי האצבעות - אחרי שבדקה עצמה, בסתם, או כשאומרת ברי לי שלא נגעתי במקומות שאפשר ליפול שם דם מהמקור?

יז. 1) אשה שנתעסקה בידיה בכתמים או בבשר ודגים וכדו', ונמצא דם על ידיה לבד או שנמצא גם על ידיה וגם על גופה, האם תולין הדם בכתמים?
2) עברה בשוק של טבחים ונמצא דם על ידיה, האם אפשר לתלות?

יח. 1) כתם שנמצא על שרוול החלוק, האם טמאה או טהורה?
2) אם קשרה השרוול ונמצא הכתם למעלה - מה דינה?
3) אם יש לה מכה בגופה או בכתפה או בצוארה, ונמצא הכתם על בשרה לבד או על חלוקה, האם יכולה לתלות במכה?

<u>סעיף יז</u>

יט. 1) מצאה כתם למעלה מהחגור וכתם למטה מהחגור, ויודעת שלא נזדקרה או אינה יודעת, האם תולין התחתון בעליון או לא - כשיש בעליון כגריס ועוד או כשאין בו, כשיש בתחתון כגריס ועוד או כשאין בו?
2) ומה הדין אם למעלה נמצא הכתם על חלוקה ולמטה על בשרה?
3) והאם תולין תחתון בעליון גם בג' ימים ראשונים, ומה הטעם?
4) והאם תולין תחתון בעליון גם שחור באדום או רק אדום באדום?

סעיף יח-יט

כ. אשה שמצאה כתם רק על בשרה ולא על חלוקה, האם יכולה לתלות;
1) במה שעברה בשוק של טבחים?
2) במכה שבגופה?
3) בבנה ובבעלה שנתעסקו בכתמים?
4) בבנה ובבעלה שיש להם מכה - שמוציא דם או שיכולה להתגלע ולהוציא דם?
5) בבנה ובבעלה שהיו עסוקים בדם - ולא נמצא בהם עכשיו דם או שלא נמצא בהם כלל דם לאחר שהיו עסוקים בו?

כא. אשה שעברה בשוק של טבחים - האם בעינן דוקא שהדם יכול להגיע למקום שנמצא או סגי שידיה נתלכלכו בדם?

סעיף כב

כב. ספק אם עברה בשוק של טבחים, האם יכולה לתלות כתמיה, ומה הטעם?

סעיף כג

כג. 1) אשה שנתעסקה במין אחד ונמצא עליה מין אחר, האם יכולה לתלות זה בזה?
2) ומה הדין אם נמצא מאותו המין אבל אינו ניכר אם דומה לו ממש?
3) אשה שנמצא עליה מין אחד שודאי בא מעלמא, האם תולין בו מינים אחרים?

סעיף כד

כד. 1) נתעסקה בתרנגולת ומצאה כמה מיני דמים, האם יכולה לתלות בתרנגולת, ומה הטעם?
2) ומה הדין אם נתעסקה רק בשחיטה או רק בבני מעיה וכדו'?

סעיף כה

כה. שתי נשים שנתעסקו בציפור אחד שאין בו דם אלא כסלע, ונמצא על כל אחת דם כסלע, מה דינם;
1) כשבאו לשאול בבת אחת?
2) כשבאו לשאול בזה אחר זה?
3) והאם דומה דין זה להדין דחמץ דבשתי בתים הקלו, ומה הטעם?

כו. הא דמקילין בבאו לשאול בזה אחר זה, האם דוקא במילי דרבנן או גם במילי דאורייתא, ומנין?

סעיף כו-כז

כז. 1) מה הדין בנתעסקה בכגריס ונמצא עליה כגריס ועוד?
2) ומה הדין בנתעסקה בכגריס ונמצא עליה כשני גריסים?
3) ומה הדין בנתעסקה בכגריס ונמצא עליה כשני גריסים ועוד?
4) ומה הדין בנתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כגריס ועוד?
5) ומה הדין בנתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה שני גריסים?

כח. אשה שמוצאת כתם יותר מכגריס, ויש לה שתי דברים במה לתלות הכתם, האם אומרים שנזדמנו יחד שני כתמים, כגון: של עסק ומאכולת, של שני מיני עסקים או של עסק אחד בשתי פעמים, ובמילא יכולים לטהר הכתם אף שהיא יותר מכגריס, או שדנים על הכתם כמו שהוא כולו ממקום אחד?

סעיף ל

כט. 1) כשיש במה לתלות כתם, האם צריכים לדמות הכתם לדבר ההוא או שאפשר לסמוך על זה גם בלי לדמות?
2) והאם יש להוכיח דבר זה מגמרא?

סעיף לא

ל. 1) אשה שמצאה כתם - האם אינה טמאה עד שתבדוק בסמנים אם זה דם או צבע, או שכל זמן שלא בדקה טמאה מספק?
2) האם בדיקת סמנים מועיל גם לבעלה או רק לטהרות?
3) ומה הדין בזמנינו?

שאלות הנוגעות למעשה
יו"ד הלכות נדה סי' קצ עד סעיף לב

א. אשה שהרגישה צמרמורת, או עקיצה באותו מקום ולא רגילה לכך כלל, או שלפעמים כשמתחיל המחזור זה הרגשתה.

1. האם צריכה בדיקה.
2. וכן אשה שמצוי אצלה כל מיני כאבים לא מוגדרים עם הופעת הוסת, האם צריכה בדיקה.
3. ומה הדין אם בדקה אחרי זמן ולא מצאה, או שמצאה מראה טהור.
4. ומה תעשה אשה שהרגישה כל הנ"ל בזמן עבודה וכדו' שלא יכלה לבדוק, או שחוששת שיארע לה כך בזמן העבודה וכדו'.
5. ומה הדין כאשר יש לה בגד סמוך בהיר או כהה, ולא מצאה עליו כלום, או שמצאה מראה טהור.
6. והאם יש חילוק כאשר בנוסף לכך גם היו לה הפרשות אחרות.
7. והאם יש חילוק בין אם מצוי שיש לה גם בזמנים אחרים או רק בתחלת הוסת.
8. ומה דין כל הנ"ל כשאירע ביום הוסת.
9. אם התחזקה למראות טהורות, האם מועיל לז' נקיים, וליום הוסת, ולימי המבוכה.
10. ואם נתחזקה שרואה בהם מראות טהורות, והרגישה, ולאחר זמן מצאה על הבגד הסמוך לגופה כתם פחות מכגריס, מה דינה.
11. בדיקה זו שאחרי ההרגשה האם צריכה להיות ככל דיני בדיקה בחו"ס או מספיק להכניס קצת לבפנים.

[חכמ"א קי"ג ס"א, בינת אדם סימן ז', נוב"י קמא נ"ה, חת"ס קס"ז, קמ"ה, קע"א, פ"ת סק"א-ז, סדר"ט ק"צ סק"א].

ב. הרגישה ביציאת הפרשה מבפנים, והלכה עם בגד הסמוך לגופה, ונמצא נקי לגמרי.

1. מה דינה.
2. ומה הדין אם רק הרגישה ברטיבות בין רגליה.
3. ומה דין הנ"ל כאשר מצאה על הבגד הפרשה טהורה, או הפרשה טהורה וגם טיפה קטנה של דם במקום אחר בבגד.
4. והאם שונה כאשר הטיפת דם היה מעורב בתוכו.
5. ומה דין הנ"ל באשה מעוברת ומניקה.

[כנ"ל שאלה א'].

ג. קמה בבוקר ומצאה על הסדין כתם דם פחות מכגריס.

1. האם טמאה.
2. ומה דין אשה שלוקחת כדורי שינה.
3. וכן אשה שעברה טיפול בהרדמה ואח"כ מצאה על הסדין כתם קטן של דם.

[ס"א, תוה"ש סק"ג, או"ש פ"ט מאיסו"ב, שבה"ל ח"ג סימן קי"ט].

ד. כתם שנמצא על בגד הסמוך לגופה, והמיקום ברור שהיה כנגד או"מ, אבל הוא קטן מאוד, או שהבגד צבעוני.

1. מה דין האשה.
2. וכן אם מצאה ע"ג ניר שקינחה בו, וברור שקינחה רק כנגד אותו מקום בלבד, והמראה קטן או שהנייר צבעוני.
3. מה דין הנ"ל כאשר קינחה לא רק כנגד או"מ.
4. מה הדין אם הכניסה מעט בכניסת אותו מקום או יותר מזה.
5. ומה דין אם ראתה שיוצא מגופה טיפת דם, וברור לה שלא היה לה כל הרגשה.
6. האם בכל אופנים ובגדים אלו יש חילוק מה כמות הדם שמצאה.

[ס"א, ס"ו, לו"ש סק"ב, סדר"ט סקנ"ז, וסקס"א, וסקס"ז ד"ה ומיהו, וסימן קפ"ג סק"ב, חו"ד סק"א, תוה"ש קפ"ג סק"א, רע"א קמא ס"ב, פ"ת סקכ"א, נוב"י תנינא ק', חזו"א יור"ד סימן פ"ט סק"ד, אגור"מ ח"ד סימן י"ז סקט"ז, מנח"י ח"ו פ"ג].

ה. בגד שהבעל לבש אחרי תשמיש.

1. נמצא עליו כתם קטן, האם האשה טמאה.
2. וכן סדין שרק הבעל שכב עליו אחרי תשמיש, ונמצא עליו כתם קטן, או שהסדין צבעוני האם טמאה.
3. והאם יש חילוק בין אם ראה לפני תשמיש את הבגד שהיה נקי.

4. והאם מועיל בכה"ג אם יש כל תליה בבגד או הסדין ואפילו בכתם גדול.
[פ"ת סק"ב, סדר"ט סקי"א, בית שלמה סימן י', חכמ"א קי"ג ס"ד].

ו. ראתה על בגד כתם שלא ברור מהו, וזרקה אותו בטעות לכביסה וכדו'.

1. האם נשארת טהורה.
2. ומה הדין בזה כאשר בדקה בעד, או קנחה בניר.
3. ומה הדין אם ברור לה שזה היה דם אבל ספק אם היה כגריס.
4. ומה דין כתם שלפנינו ואין אנו מצליחים לעמוד על גודלו ושיעורו, או על מראהו.
[חכמ"א קי"א סכ"ט, רע"א לקמן על ש"ך סקס"א, שבה"ל ח"ג קי"ט ט'].

ז. כתם לבן שסביבו עיגול דק של מראה דם.

1. האם נחשב שיש כגריס.
2. וכן הפרשה שחלקה טהורה וחלקה דם, האם מצטרף לכגריס.
3. והאם יש חילוק בין אם ניכר שהכל הפרשה אחת, או שלא ניכר שזה הפרשה אחת.
4. ובאופן שכאשר נחשב את כל המקומות המפוזרים ביחד שיש דם יהיה כגריס, האם המראה הטהור שביניהם מחברם להצטרף.
5. וכן אם נמצא דם על בגד עבה [כתחבושת המצוי אצל נשים] האם צריך לפותחו ולצרף את כל המקומות שנבלע בהם.
6. וכן אם בצד שעליו יצא הדם אינו כגריס, אבל כשהופכים את הבגד לצד השני, הדם שם נתפשט יותר ויש כגריס, לפי איזה צד צריך לדון.
7. וכן בגד שעשוי מקפלים תפורים, או לא תפורים, ונמצא כתם דם על שתי המקומות החיצוניים אבל על הפנימי לא היה, האם מצטרפים.
8. ואם יש דם גם בפנימי האם צריך לפותחו ולצרף גם אותו.
[ס"ה, רע"א שם, פ"ת סק"ט וסקט"ז, סדר"ט סקצ"ג, שו"ע הגר"ז סי"ט, חכמ"א קי"ג מ"ח].

ח. כתם דם שנמצא ע"ג בגד צבעוני אבל יש כמות דם או שהוא סמיך ואפשר להעבירו לבגד אחר לבן שעליו הדם ניכר ונראה.

1. האם טמאה.
2. והאם יש חיוב להעבירו.
3 ואם הבגד עשוי חלקו צבעוני וחלקו לבן, והמראה על שתיהם, ורק בצירוף שתיהם יש כגריס, האם מצטרף.
4. ומה הדין כאשר המקום הצבוע שבבגד רק מפסיק ביניהם, אבל כשנצרף את המקומות הלבנים ביחד יהיה כגריס.
5. ומה דין בגד שכולו ארוג מחוטים לבנים וצבועים.
6. האם יש חילוק בין איזה צבע היה הבגד, והאם הצבע כהה או בהיר.
7. ומה דין אשה שמראה העור שלה שחור ממש או חום ונמצא דם על גופה.
[ס"י, סדר"ט סקכ"א, פ"ת סק"כ-כ"ב, מעיל צדקה ס"ב, חו"ד סק"ט, סדר"ט סקכ"א, פ"ת סקכ"א, שבה"ל ח"ג פ"ז, מנח"י ח"י ע"ח, חוט שני].

ט. מצאה כמה טיפות דם קטנים בכמה מקומות שונים ומפוזרים לגמרי בגופה, האם מצטרף לכגריס.

[ס"ו, ש"ך סק"י, תוה"ש סק"ט, חכמ"א קי"ג ס"ז, לו"ש סקי"ג].

י. מראה שחור קטן.

1. מאיזה גודל צריך לחשוש.
2. האם יש בזה חילוק בין עד הבדיקה או על בגד.
[ס"ה רע"א, סדר"ט סק"י, מעיל צדקה ס"כ, שו"ע הגר"ז ס"ט, אגרו"מ יור"ד ח"ג קמ"ב, שבה"ל ח"ג קי"ט].

יא. מצאה דם ע"ג פד העשוי מצמר גפן מכוסה בנייר, או מצמר גפן עטוף בנייר.

1. האם צריכה לחשוש לו.
2. וכן אלו המדביקות חתיכת בד קטן מעל הבגד הסמוך לגופה, או שלא מדביקות אלא מחברות אותו עם סיכה, או שרק מניחות אותו, או אשה שהניחה שם חתיכה נייר, ומצאה עליו דם האם טהורה.
3. וכן אשה שראתה דם על בגד הסמוך לגופה העשוי מבד, או שהוא סינטטי, או נילון, האם טמאה.
4. וכן אם קינחה בנייר [לא אחרי מ"ר] ומצאה עליו דם, האם טמאה.

5. ומה הדין אם מצאה ע"ג מכנסי נייר.
6. וכן אשה שראתה דם על מושב האסלה, או בפנים על השירותים עצמו, או על המים שבפנים, האם טמאה.
7. וכן אשה שיצאה מהאמבטיה, ומצאה בפנים על המים או על כותלי האמבטיה דם.

[ס"י, ש"ך סקי"ז, פ"ת סקי"ז- י"ח, פרי דעה הקדמה שער ג', נוב"י תנינא ק"ח-ט, סדר"ט סקי"ט וסק"כ וסקצ"ג, חת"ס ח"ו פ"א, פרי דעה שפתי לוי ט"ז, גר"ז קו"א קפ"ג ס"ו, או"ח תרכ"ט מ"ב סקי"ב, חזו"א מקואות קכ"ו ז', אגרו"מ ח"ג נ"ג, שבה"ל ח"ה סק"י ז', מראה כהן פ"ג ה"ז].

<u>יב. אשה שבימי טהרתה.</u>

1. האם ראוי, או מותר, או כדאי, שתלבש בגד הסמוך לגופה צבעוני.
2. ומה הדין גם בימים הסמוכים לזמן שוסתה צריך להגיע.
3. והאם מותר לה ללכת עצמו גם ביום הוסת.
4. האם יש חילוק בין אשה שיש לה זמן ראיה מסודר או משובש, וכן מינקת וכדו' שמפעם לפעם רואים קצת דם שלא במצב וזמן מסודרים.
5. והאם יש חילוק בכל הנ"ל בין אשה ששכיח אצלה הרבה כתמים, או שבדרך כלל אין לה כתמים.

[ס"י, פ"ת סקכ"ב, רע"א תנינא ל"ד, חזו"א פ"ט ד', פ"ת סקכ"ב, חכמ"א קי"ג ס"ט, אגרו"מ ח"ג צ"ה, חמדת שלמה ס"כ סקי"ז].

<u>יג. אשה שיש לה טחורים, מדממים או רק לעיתים מדממים.</u>

1. מצאה דם על קינוח, מה דינו.
2. והאם יש חילוק בין אם ברור לה שקינחה גם כנגד המקום או שמסופקת.
3. וכן אשה שרגילה לגלח שער שכנגד או"מ, ומצאה דם על גופה או בגדיה האם טהורה.

[סי"ז-י"ח, רע"א נ"ו, בית שלמה ח"ב י"ב] .

<u>יד. נמצא כתם על הכרית, או סמיכה, או סדין.</u>

1. האם יש חילוק באיזה מקום בו הכתם היה.
2. והאם יש חילוק בין אם כשקמה בבוקר הסדין היה מסודר כמו שהוא, או שלא היה ממש בצורה הרגילה.
3. וכן האם שונה סדין כזה שיש בו גומי מסביב.
4 האם יש חילוק בין אם החלוק או הכתונת נשארו נקיים, או שהשליכה אותו לכביסה מבלי לראות.
5. והאם יש חילוק בין אם ישנה בבגד הסמוך לגוף [שהודק היטב, או לא מהודק] או ישנה בלי זה.

[סי"ד, פ"ת סקכ"ו, שיעורי שבה"ל, חוט שני].

<u>טו. בית שיש בו ילדים קטנים וגדולים.</u>

1. נמצא דם על הסדין שלה או של אחרים, האם צריכים לחשוש לכתמים.
2. האם יש חילוק בין אם ידוע שיש לילדים פצעים או לא ידוע.
3. וכן כל אשה העסוקה בבישולים וכדו' מתי ולאיזה כתמים צריכה לחשוש.
4. וכן חלוקים סינרים וכדו' התלויים בבית שנמצא עליהם, דם האם צריך לחוש לזה.
5. והאם יש חילוק אם יש ילדים בבית וכדו'.
6. וכן האם יש חילוק בין אם זה חלוק שמסתובבים איתו במטבח בבישולים וכדו',

[סי"ט-כ, שו"ת חת"ס קפ"ו, שבה"ל ח"ד ק"ד, פ"ת סקל"ב, חו"ד סקי"ג].

<u>יז. מורה לצביעה, או אחות בבי"ח.</u>

1. האם צריכה לחשוש לכתמים.
2. וכן אשה שרגיל לצאת לה דם מהאף, האם צריכה לחשוש לכתמיה.
3. וכן אשה שאחרי הרחיצה ניגבה במגבת אדומה, או שקינחה עצמה בנייר אדום, ואח"כ מצאה שם מראה אדום, מה דין אותו כתם.
4. וכן אשה שבדקה עצמה בעד, והניחה אותו כשעדיין רטוב ע"ג נייר אדום, האם צריכה לחשוש למראה שעליו.
5. וכן אשה שהאכילה את ילדיה ארטיק אדום, או אבטיח, ואח"כ בדקה עצמה, ולא זוכרת, או שברור לה שלא הדיחה ידיה, והמראה אדום האם צריכה לחשוש לו.
6. והאם יש חילוק בין כל הדברים הנ"ל אם הם דברים שצבע שלהם דומה ממש לצבע דם או רק נוטה לו.

[כנ"ל שאלה י"ז, סי"ח, פ"ת סקל"א, סדר"ט סקכ"ב, שיעורי שבה"ל, חוט שני].